

VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA,
MARIBOR

DIPLOMSKO DELO

Po korakih do digitalne fotografije
(Osnutek priročnika za portretno fotografijo)

Kandidat: Tine Zorec

Študent - študija ob delu

Številka indeksa: 11190122894

Program: Multimediji

Mentor: Zlatko Mihaljčič

Maribor, oktober 2010

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKE NALOGE

Podpisan Tine Zorec, št. indeksa 11190122894, sem avtor diplomske naloge z naslovom Po korakih do digitalne fotografije,

ki sem jo napisala pod mentorstvom Zlatka Mihaljčiča

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena diplomska naloga izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbel/a, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli kot mojih lastnih – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah; UL št. 16/2007; (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom VSŠ Academia, skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32. členom ZASP dovoljujem VSŠ Academia objavo diplomske naloge na spletnem portalu šole.

Kraj in datum,

Podpis študenta:

ZAHVALA

Zahvalil bi se rad ljudem, ki so me navdušili za fotografijo in mi omogočili prvo opremo, ter vsem tistim, ki so me pri tem podpirali. Teh ljudi je kar veliko; od staršev, ki so mi podarili prvi fotoaparat za šolski izlet, do svaka, ki mi je prvi pokazal klasični analogni zrcalno-refleksni aparat in me naučil rokovanja z njim ter me zasvojil s fotografijo.

Posebna zahvala gre tudi mojemu prvemu mentorju, učitelju in kasneje tudi prijatelju Marjanu Lazniku, ki me je vzel pod svoje okrilje, mi pokazal pravi svet profesionalne digitalne fotografije in me naučil osnov fotografije, rokovanja z digitalnim aparatom in digitalne obdelave fotografij.

Zahvaliti se moram tudi prijatelju Janku Zorinu, ki mi je omogočil, da lahko širim svoje izkušnje, delam to, kar me veseli, in napredujem na področju digitalne fotografije.

POVZETEK

Ljudje imamo že od nekdaj željo po zajemanju in shranjevanju pomembnih dogodkov v življenju, pa naj bodo to počitnice, rojstni dnevi, izleti, poroke, ali samo vsakdanje življenje in razvoj naših otrok.

Veliko ljudi, ki rado fotografira, želi zajeti/posneti nek dogodek in ga shraniti, da si ga lahko ogledamo znova in znova. Prva ovira, na katero je verjetno že vsak naletel, je seveda izbira fotoaparata, primernega našim potrebam in znanju.

Tudi sam se ukvarjam z digitalno fotografijo, zato bi rad s pomočjo lastnih izkušenj prikazal postopke iz sveta fotografije na preprost in razumljiv način. V času, ko sem se sam začel ukvarjati s fotografijo, sem opazil, da je o tej temi že veliko napisanega, vendar je literatura precej strokovna, kar je lahko ovira za popolnega začetnika.

Po dolgotrajnem prebiranju strokovne literature sem se odločil, da za svojo diplomsko nalogo napišem nekakšen vodič v svet fotografije, ki postopoma vodi fotografa začetnika skozi vse procese.

KLJUČNE BESEDE: Fotografija, fotoaparat, objektiv, studijska fotografija, portretna fotografija, bliskavica, motivi, zaslonka, zaklop, ISO občutljivost.

ABSTRACT

For ages people have had a desire for capturing and saving important moments in their lives: moments like births day parties, holidays, trips, wedding or just everyday life and children's growing up.

Many people in photographic sphere have all that in mind: to capture an event, to preserve it so that we can watch them over and over again. The first obstacle that we all have stumbled upon is choosing the perfect camera for our needs.

I am also occupied with photography and I would like to guide you through the stages of photography on a simple and understandable level with help from my own experiences and my point of views. When I was starting with photography I realized that there were a lot of books and magazines written about photography but they were all written on a professional level using complex words that are new and difficult to understand for a beginner which can find this as a great obstacle on his/her way to photography.

After a while and after reading loads of excellent semiprofessional and professional guides I decided for writing my own thesis that would serve like a guideline through digital photography and lead the reader step by step through the processes.

KEY WORDS: Photography, camera, lens, studio photography, portrait photography, flash, motif, aperture, shutter, ISO sensitivity.

KAZALO

KAZALO SLIK	5
KAZALO TABEL	7
KAZALO GRAFOV	7
1. UVOD	8
2. PRVI KORAKI V SVET FOTOGRAFIJE	11
2.1. Zgodovina fotografije	11
3. KAKO ZAČETI S FOTOGRAFIJO?	12
4. NEKAJ RAZLIK MED ANALOGNIM IN DIGITALNIM FOTOAPARATOM.....	13
4.1. Analogni – klasični fotoaparati	13
5.1. Enostavni oz. žepni fotoaparati	14
5.2. Profesionalni (zrcalno-refleksni) fotoaparati	15
4.2. Digitalni fotoaparati	16
5. IZBIRA PRIMERNEGA FOTOAPARATA ALI KAMERE	18
5.1. Nekaj osnovnih pojmov (zaslonka, zaklop)	24
6. SPOZNAJMO SVOJO DIGITALNO KAMERO	26
6.1. Prvi trenutki	26
6.2. Gumbi	27
6.3. Osnovne nastavitve kamere	28
6.3.1. Velikost fotografij	29
6.3.2. Kakovost fotografij	30
6.3.3. Nastavitev bliskavice	30
6.3.4. Izbira načina fotografiranja	31
6.3.4.2. Prednastavljeni piktogramski – motivni načini	34
6.4. Osnovne nastavitve naprednejših funkcij kamere	36
6.4.1. Merjenje svetlobe (Metering mode)	37
6.4.2. Izravnava beline (White Balance)	40
6.4.3. Občutljivost senzorja ISO	43
6.4.4. Točka ostrenja (Focus area)	44
7. SPOZNAVANJE OBJEKTIVOV	46
7.1. Osnovni objektiv in osnovni pojmi	46
7.2. Razdelitev objektivov na skupine	47
8. KAJ PA BLISKAVICA?	56
8.1. Osnovna uporaba bliskavice	56
9. NEKAJ OSNOVNIH NASVETOV ZA PORTRETNO FOTOGRAFIJO	57
9.1. Studijska portretna fotografija	59
9.2. Portretna fotografija na prostem	61
9.3. Izbira lokacije	62
9.4. Fotograf / psiholog / animator	62
10. IZDELAVA FOTOGRAFIJ	64
11. Analiza ankete (Kako začeti s fotografijo?)	67
11.1. Rezultati ankete in njihova primerjava	68
11.2. Ugotovitve	75
12. Sklep	76
13. Literatura in viri	77

KAZALO SLIK

Slika 1: Camera obscura.....	11
Slika 2: Stari fotoaparati.....	13
Slika 3: Filmski trak.....	13
Slika 4: Fotografija fotoaparata Yashica .J-mini super	14
Slika 5: Fotografija fotoaparata Minolta X-300	15
Slika 6: Svetlobni senzor.....	16
Slika 7: Fotoaparat Canon.....	16
Slika 8: Fotoaparati Nikon.....	17
Slika 9: Žepni fotoaparati.....	19
Slika 10: Kompaktni fotoaparati.....	19
Slika 11: Hibridne kamere.....	20
Slika 12: Fotoaparat Nikon D40.....	21
Slika 13: Fotoaparat Canon 450D – podrobní pregled.....	22
Slika 14: Fotoaparat Sony Alfa.....	23
Slika 15: Fotoaparat Canon EOS-1 Ds.....	23
Slika 16: Fotoaparat Nikon D3.....	23
Slika 17: Slikovni prikaz zaslonk.....	24
Slika 18: Fotoaparat Nikon D40-Pogled spredaj.....	26
Slika 19: Fotoaparat Nikon D40-Pogled od zgoraj.....	27
Slika 20: Fotoaparat Nikon D40-Pogled od zadaj.....	28
Slika 21: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.....	32
Slika 22: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.....	34
Slika 23: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.....	35
Slika 24: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.....	35
Slika 25: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.....	35
Slika 26: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.....	36
Slika 27: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.....	36
Slika 28: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.....	38
Slika 29: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.....	39
Slika 30: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.....	39

Slika 31: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.	40
Slika 32: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.	41
Slika 33: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.	41
Slika 34: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.	41
Slika 35: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.	42
Slika 36: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.	42
Slika 37: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.	42
Slika 38: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.	43
Slika 39: Slikovni prikaz izbire točke ostrenja.	45
Slika 40: Objektiv Nikon 50mm.	47
Slika 41: Objektiv Nikon 85mm.	48
Slika 42: Objektiv Nikon 135mm.	48
Slika 43: Objektiv Nikon 18-55mm.	49
Slika 44: Objektiv Nikon 18-105mm.	49
Slika 45: Objektiv Nikon 24-70mm.	49
Slika 46: Objektiv Nikon 14mm.	50
Slika 47: Objektiv Nikon 24mm.	50
Slika 48: Objektiv Nikon 10-24mm.	51
Slika 49: Objektiv Nikon 135mm.	52
Slika 50: Objektiv Nikon 180mm.	52
Slika 51: Objektiv Nikon 70-200mm.	53
Slika 52: Objektiv Nikon 80-400mm.	53
Slika 53: Objektiv Nikon 400mm.	54
Slika 54: Objektiv Nikon 600mm.	54
Slika 55: Objektiv Nikon 60mm.	55
Slika 56: Objektiv Nikon 24mm PC.	55
Slika 57: Objektiv Canon TS 45mm.	55
Slika 58: Bliskavica Nikon SB-900.	56
Slika 59: Studijska fotografska oprema.	58
Slika 60: Studijske portretne fotografije.	61

KAZALO TABEL

Tabela 1-Razdelitev DSLR kamer na podskupine.	21
Tabela 2-Velikosti posnetkov.....	29

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev	68
Graf 2: Starost anketirancev	68
Graf 3: Oprema, ki jo uporabljate.....	69
Graf 4: Izkušnje anketirancev	69
Graf 5: Znanje o fotografiji	70
Graf 6: Ste že kdaj obiskali tečaj?	70
Graf 7: Ali je dovolj literature o fotografiji?	71
Graf 8: Bi želeli več tečajev?.....	71
Graf 9: Ste član društva?	72
Graf 10: Obdelujete fotografije?.....	72
Graf 11: Motivi fotografiranja.....	73
Graf 12: Kaj je najpomembnejše pri portretih?	73
Graf 13: Načini fotografiranja portretov	74
Graf 14: Idealno vreme za fotografiranje	74
Graf 15: Ali razvijate fotografije?	75

1. UVOD

1.1. Opredelitev obravnavane zadeve

Ljudje imamo že od nekdaj željo po zajemanju in shranjevanju pomembnih dogodkov v življenju, pa naj bodo to počitnice, rojstni dnevi, izleti, poroke, ali samo vsakdanje življenje in razvoj naših otrok.

Veliko ljudi, ki se poslužuje fotografije, želi zajeti/posneti nek dogodek in ga shraniti, da si ga lahko ogledamo znova in znova. Prva ovira, na katero je verjetno že vsak naletel, je izbira fotoaparata, primernega našim potrebam in znanju.

Tudi sam se ukvarjam z digitalno fotografijo, zato bi rad s pomočjo lastnih izkušenj prikazal postopke iz sveta fotografije na preprost in razumljiv način. V času, ko sem se sam začel ukvarjati s fotografijo, sem opazil, da je o tej temi že veliko napisanega, vendar je literatura precej strokovna, kar je lahko ovira za popolnega začetnika.

Po dolgotrajnem prebiranju strokovne literature sem se odločil, da za svojo diplomsko nalogo napišem nekakšen vodič v svet fotografije, ki postopoma vodi fotografa začetnika skozi vse procese.

1.2. Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela

Namen:

Namen diplomske naloge je, predstaviti osnove fotografije, popeljati bralca skozi faze izbire fotografskega aparata, poučiti o osnovnih nastavitvah kamere, prikazati nekaj osnovnih tehnik fotografiranja in kadriranja ter poudariti pomen izdelave posnetih fotografij.

Cilji:

- Bralcu predstaviti osnove fotografije;
- mu svetovati pri izbiri fotografskega aparata;
- ga naučiti osnovnih nastavitv;
- prikazati tehnike fotografiranja.

Osnovne trditve:

Dejstvo je, da je na tržišču veliko fotografskih aparatov, od osnovnih pa vse do takih, ki zahtevajo veliko znanja, zato se velikokrat pojavi problem, kaj izbrati in kako sploh začeti. Fotografski aparati so dandanes dostopnejši in prav zato se veliko ljudi ne zna pravilno odločiti.

1.3. Predpostavke in omejitve

Predpostavke so:

- da ljudje velikokrat ne vedo, kaj in kje kupiti;
- da velikokrat primerjajo kvaliteto s ceno;
- da kasneje ugotovijo, da aparata ne znajo dobro uporabljati;
- da se velikokrat ne znajdejo med navodili za uporabo;
- da je dosegljiva literatura velikokrat prezahtevno napisana.

1.4. Predvidene metode raziskovanja

Za teoretični del diplomske naloge bom uporabljal obstoječo literaturo (knjige in članke v revijah) ter si pomagal z iskanjem informacij na internetu.

Raziskovalni del diplomske naloge bo potekal po sledečem vrstnem redu:

- anketiranje preko spleta, 50 naključno izbranih anketirancev bo dobilo vprašalnik na temo fotografije;
- obdelava podatkov, dobljenih z anketo;
- analiziranje anket;
- prikaz rezultatov v obliki grafikona.

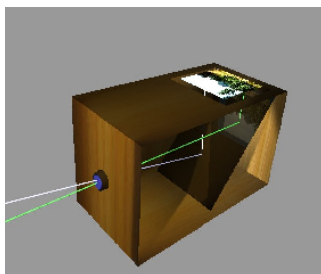
2. PRVI KORAKI V SVET FOTOGRAFIJE

2.1. Zgodovina fotografije

Kaj je fotografija?

Fotografija je tehnika trajnega zapisovanja slike/svetlobe na medij, ki je občutljiv na svetlobo. Beseda fotografija izvira iz grških besed *photos* – svetloba in *graphis* – pisalo in pomeni *risanje/zapisovanje s svetlobo*.

V 16. stol. se pojavi *camera obscura*. To je temna škatlica, ki ima spredaj luknjico, skozi katero prodira svetloba.

Slika 1: Camera obscura

Vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Camera_obscura_box.jpg, dne 3.5.2010

Problem, ki se je ob tem izumu pojavil, je bil, kako sliko fiksirati oz. kakšen medij uporabiti, da bo slika prenosljiva in obstojna. Problem fiksacije je rešil Joseph Nicéphor Niépce leta 1826. Skozi svoje okno je osem ur osvetljeval razgled.

Leta 1836 je znanstvenik in izumitelj Luis Daguerre razvil *dagerotipijo* in s pomočjo kuhinjske soli, bakrene plošče, jodove pare in srebrovih soli fiksiral slike. Postopek je bil zapleten in zelo dolgotrajen. Za preprost portret so morali portretiranci stati pri miru kar 20 do 30 minut.

Osvetljevalni čas je prvi uspešno skrajšal William Henry Fox Talbot, ki je začel slike prenašati na papir. Izboljšal je tudi obstojnost fotografij.

Od takrat dalje se je začela fotografija uporabljati na vseh področjih človekovih dejavnosti (medicina, fizika, astronomija, novinarstvo, umetnost itd.) in kmalu je postala ključni dejavnik v svetu novinarstva in umetnosti. (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Fotografija>, 3.5.2010)

3. KAKO ZAČETI S FOTOGRAFIJO?

Ljudje imamo že od nekdaj željo po zajemanju in shranjevanju pomembnih dogodkov v življenju, pa naj bodo to počitnice, rojstni dnevi, izleti, poroke, ali samo vsakdanje življenje in razvoj naših otrok.

Veliko ljudi, ki rado fotografira, želi zajeti/posneti nek dogodek in ga shraniti, da si ga lahko ogledamo znova in znova medtem, ko čas teče naprej. Prva ovira, na katero je verjetno že vsak naletel, je izbira fotoaparata, primernega našim potrebam in znanju.

Prva dilema, ki se lahko pojavi, je odločitev o tem, ali bi kupili klasični fotoaparat (analogni), ki deluje na principu fiksiranja slike na fotografski film, občutljiv na svetlobo, ali digitalni fotoaparat, pri katerem shranjujemo posnetke na pominsko kartico.

4. NEKAJ RAZLIK MED ANALOGNIM IN DIGITALNIM FOTOAPARATOM

4.1. *Analogni – klasični fotoaparati*

Analogni oz. klasični fotoaparati so aparati, katerih glavne značilnosti so zajem slike skozi leče objektiva na fotografski film, ki je občutljiv na svetlobo.

Slika 2: Stari fotoaparati.

Vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Cam_01.jpg, dne 3.5.2010

Ta film je zaprt v popolnoma temnem okolju fotoaparata in ga ne smemo izpostaviti svetlobi. Izpostavljamo samo določene dele na filmu, ki si sledijo zaporedno na traku, ki je zvit v aparatu. Ko sliko zajamemo, se ta zapiše na fotografski film in jo je nato treba razviti.

Slika 3: Filmski trak.

Vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Undeveloped_film.png, dne 3.5.2010

Fotografski filmi imajo navadno 16, 24 ali 36 posnetkov v zvitku. Film je narejen iz poliestra, prekrit z emulzijo srebrove soli, občutljive na svetlobo in fiksirane z gelom, ki vsebuje različno velike kristale, ki določajo občutljivost, kontrast in resolucijo filma.

Pri klasičnih oz. analognih fotoaparatih je pomanjkljivost to, da imamo na voljo omejeno število posnetkov, nato moramo film zamenjati. Ob tem ne smemo prezreti skrbi za

shranjevanje filmov, občutljivih na zunanje vplive, kot so sonce, vročina in mraz. Slaba lastnost je tudi ta, da nam lahko filme razvijejo samo v profesionalnih fotografskih studiih, ki to pošteno zaračunajo.

Prednost je, da so lahko slike, posnete z dobrim klasičnim fotoaparatom, kvalitetnejše kot tiste, ki so posnete z digitalnimi fotoaparati. Prav zaradi tega veliko profesionalnih fotografov še zmeraj prisega na klasično fotografijo in klasične fotoaparate.

5.1. Enostavni oz. žepni fotoaparati

Enostavni oz. žepni fotoaparati, ki smo jih šaljivo poimenovali »trotl-kamere«, ker so bili zelo preprosti, njihova uporaba pa enostavna, so bili popularni predvsem v 80. in 90. letih prejšnjega stoletja. Bili so prvi pravi fotoaparati za množice. Ljudje so jih na veliko kupovali ter z njimi posneli najrazličnejše posnetke.

Takšen fotoaparat je namenjen nezahtevni družinski fotografiji in fotografiranju na počitnicah, rojstnih dnevih ipd. Uporablja ga lahko vsak, saj je njegova uporaba popolnoma nezahtevna. Prednost teh fotoaparatorov je tudi cena, saj so v primerjavi s fotoaparati SLR cenovno ugodni in s tem tudi zelo dostopni.

Slika 4: Fotografija fotoaparata Yashica .J-mini super

Vir: Lastni posnetek

5.2. Profesionalni (zrcalno-refleksni) fotoaparati

Analogni SLR fotoaparati SLR pa zahtevajo nekoliko več znanja in izkušenj, saj delujejo na principu odboja svetlobe skozi objektiv preko zrcala na film. Kamere so občutljivejše pri zajemu slike, in lahko zajamejo veliko več detajlov, zato nastane boljša fotografija. Fotoaparati SLR imajo možnost menjave objektivov, kar je priročno pri različnih namenih uporabe (slikanje na velike razdalje, od blizu, panoramski posnetki ipd.), možnost namestitve filtrov, ki omogočajo zajemanje v ekstremnih vremenskih pogojih.

Problem se pojavi pri nastavljanju odprtosti zaslonke, hitrosti zaklopa, ostrine itd. To se je potrebno naučiti pravilno uporabljati, da fotografije ne bodo slabe ali celo neuporabne.

Slabost fotoaparotov SLR pri »družinskem fotografiranju« je tudi, da je treba za vsak posnetek prej omenjene parametre sproti nastavljanju in ne dopušča hitrih in nepričakovanih posnetkov.

Upoštevati je potrebno, da so ti aparati v višjem cenovnem razredu in v primerjavi z žepnimi precej dražji.

Veliko ljudi se takšnih fotoaparotov ustraši in se raje odloči za preprostejšo in cenejšo varianto.

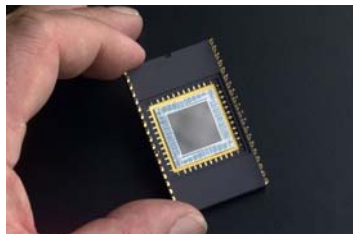

Slika 5: Fotografija fotoaparata Minolta X-300

Vir: Lastni posnetek

4.2. Digitalni fotoaparati

Zgradba digitalnega fotoaparata je precej podobna zgradbi klasičnega, s to razliko, da digitalni fotoaparati ne vsebuje fotografskega filma za zajem slike, ampak uporablja t. i. tipalo CCD (Charge Coupled Device), svetlobno tipalo iz fotosenzorjev, ki podatke shranjuje na različne digitalne medije.

Slika 6: Svetlobni senzor.

Vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:CCD.jpg>, dne 3.5.2010

Digitalni fotoaparati postajajo vse dostopnejši in cenovno ugodni in tudi njihova uporaba je čedalje preprostejša, zaradi česar se veliko ljudi odloči za nakup. Prednosti digitalnega fotoaparata so tudi visoka kapaciteta za zajete slike, odvisna od velikosti spominske kartice, enostavna uporaba, predvajanje in shranjevanje na računalnik, možnost lastnega natisa na poseben foto papir in še marsikaj drugega. (Thomas, 2009, 4)

Slika 7: Fotoaparati Canon.

Vir: [http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Canon_EOS_300D_\(1\).jpg](http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Canon_EOS_300D_(1).jpg), dne 3.5.2010

Slika 8: Fotoaparati Nikon.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1076>, dne 3.5.2010

5. IZBIRA PRIMERNEGA FOTOAPARATA ALI KAMERE

Ko smo spoznali razlike med analognimi in digitalnimi fotoaparati, je čas za izbiro primernega fotoaparata oz. kamere.

Tukaj se pojavi dilema, in sicer kateri fotoaparat izbrati, da bo ustrezal našim zahtevam in znanju. Veliko ljudi se ob tem poglobi in pouči, da bi izbrali čim ustrežnejšo kamero. Velikokrat k temu »izobraževanju« pripomorejo tudi prijatelji in znanci, ki prav hitro prispevajo kakšna svoja navadno subjektivna mnenja, ki nam lahko škodijo oz. nas zmedejo. Na »strokovno« svetovanje prodajalcev v prodajalnah, se ne smemo vedno zanašati, saj je njihova prvotna naloga izdelek prodati.

Vsak, ki kupuje nov fotoaparat oz. kamero, se mora dobro poučiti, posvetovati in ugotoviti, kakšne so njegove želje in pričakovanja.

Če se odločimo za digitalni fotoaparat, imamo na voljo kar nekaj razredov:

- ✱ nižji kompaktni razred (od pod 100 do 200 EUR; 2-3X zoom);
- ✱ višji kompaktni razred (od 200 do 500 EUR; 3-5X zoom);
- ✱ mini kompaktni razred (od 250 do 500 EUR; 3-4X zoom);
- ✱ kompaktni razred (od 250 do 500 EUR; 8-12X zoom);
- ✱ hibridni razred (od 600 do 1000 EUR; 5-16X zoom);
- ✱ DSLR – digitalni zrcalno-refleksni razred (od 650 do 10000 EUR).**

(Lezano, 2009, 24)

Potrebno se je, podobno kot pri analognih fotoaparatih, odločiti, kakšne so naše želje in pričakovanja, kaj bomo s fotoaparatom počeli in kakšne so naše sposobnosti in znanje. Veliko ljudi se odloča za nižji, višji in mini kompaktni razred, saj so aparati cenovno ugodni, ponujajo visokokakovostne posnetke, so majhni, ročni in enostavni za uporabo. Veliko funkcij je vnaprej nastavljenih in med njimi preprosto preklapljam s pritiskom na gumb.

** (Digitalni zrcalno-refleksni fotoaparati se prav tako delijo na posamezne zahtevnostne in cenovne razrede. Podrobnosti v tabeli na strani 21.)

Slika 9: Žepni fotoaparati.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1011&z=3>, dne 3.5.2010

Takšni fotoaparati se priporočajo tistim, ki bi radi fotografirali samo na izletih, počitnicah in zabavah. Mnogi izmed njih imajo možnost uporabe podvodnega etuija, ki omogoča posnetke v vodi do največ dveh metrov globine. Slike shranjujejo na popularne SD, Memory Stick/Duo kartice v formatu JPEG, ki je zelo stisnjen, zato pri tem izgubimo veliko podatkov same slike. Ljudje, ki se odločijo za nakup fotoaparata iz kompaktne razreda, imajo navadno višje cilje oz. pričakovanja in so se pripravljene v vso stvar bolj poglobiti in jo natančno preučiti. Kompaktni razred je privlačen predvsem zato, ker uporabniku ponuja kar nekaj maneverskega prostora pri določenih funkcijah. Pri fotografiranju s kompaktnimi kamerami moramo imeti nekaj osnovnega znanja o fotografiji, da lahko dobro izkoristimo funkcije, ki jih aparat ponuja.

Slika 10: Kompaktni fotoaparati.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1011&z=3>, dne 3.5.2010

Pri kompaktnih kamerah je edina ovira ta, da ni mogoče zamenjati objektiv. Pri nekaterih modelih obstaja možnost pritrjevanja dodatnih nastavkov za leče s širokim kotom ali dodatnim zoom-om in celo določenih filtrov.

Kompaktne kamere so namenjene predvsem boljšim amaterskim fotografom in ljudem, ki si želijo bolj kakovostne fotografije. Profesionalni fotografi jih uporabljajo kot rezervo.

Kompaktne kamere so še vedno relativno majhne in lahke, zato ne predstavljajo prevelikega tovora pri izletih in potovanjih. Slike se shranjujejo na SD, Memory Stick/Duo kartice v formatu JPEG, ki je zelo stisnjen, zato pri tem izgubimo veliko podatkov same slike.

Naslednji razred so hibridne kamere, ki združujejo obliko in težo kompaktnih kamer s prilagodljivostjo kamer DSLR. Te kamere so za zahtevnejše uporabnike, ki želijo možnost menjave objektivov in uporabe dodatnih bliskavic in filtrov. Ponašajo se z bolj kakovostnimi ohišji iz magnezija ali aluminija.

Slika 11: Hibridne kamere.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1011&z=3>, dne 3.5.2010

Edina pomanjkljivost je, da so relativno redke. Mnogi proizvajalci se za ta segment ne odločajo, saj je povpraševanje majhno in ga lahko nadomestijo s kompaktnimi kamerami ali cenejšimi modeli kamer DSLR.

Cena je zato relativno visoka in t. i. »zagrizeni amaterji« rajše uporabljajo veliko dostopnejše kamere DSLR.

Te kamere za shranjevanje slik uporabljajo poleg stisnjenega formata JPEG tudi manj stisnjeno verzijo TIFF. Shranjujejo na več medijev, in sicer SD, Memory Stick/Duo, xD in Compact Flash.

Zadnji segment pri razdelitvi digitalnih fotoaparátov so DSLR oz. Digital Single Lens Reflex (digitalni zrcalno-refleksni fotoaparati).

V ta segment spada še veliko podskupin fotoaparátov glede na zmogljivosti, uporabnost in ceno. (Lezano, 2009, 14-17)

Skupino kamer DSLR delimo na:

RAZRED	PROIZVAJALEC	MODEL
Vstopni razred	Nikon	D3000, D60
	Sony	α 200
Hobby razred	Canon	EOS 450, EOS 500D
	Nikon	D90, D5000
	Olympus	E-420, E-520
	Pentax	K200D
	Sony	α 300, α 350
Napredni razred	Canon	EOS 50D, EOS 5D Mk II
	Nikon	D 300s, D700
	Pentax	K20D
	Sony	α 700
Profesionalni razred	Canon	EOS 1D Mk III, EOS 1Ds Mk III
	Nikon	D3, D3x, D3s
	Olympus	E - 3

Tabela 1-Razdelitev kamer DSLR na podskupine

Vir: Lastna tabela

Razlike med posameznimi razredi so za laika neopazne, za poznavalca ali bolj zagrizenega amaterja pa očitne. Za fotoaparate DSLR se odločajo tisti, ki so se že dodobra spoznali z zakonitostmi v fotografiji in uspešno upravljajo z nastavljanjem potrebnih funkcij na aparatu. Ta segment je torej namenjen predvsem tistim, ki bi radi vstopili v svet profesionalne fotografije in po korakih nadgrajevali svoje znanje.

Veliko ljudi se odloča za nakup kamere iz vstopnega razreda, saj so cenovno dokaj ugodne, niso preveč zapletene, ponujajo veliko prednastavljenih funkcij in s tem možnost postopnega privajanja na aparat.

Slika 12: Fotoaparat Nikon D40.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=825>, dne 3.5.2010

Nekoliko naprednejši se po navadi odločijo za hobby razred, saj jim ponuja največjo izbiro med modeli in dodatki. Ta razred je namenjen vsakomur, ki se je pripravljen bolj poglobiti v fotografijo in ne ostati na polni avtomatiki, in tistim, ki želijo dobro kamero za relativno nizko ceno.

Mnogo pa je tudi takšnih, ki se za hobby razred odločijo zaradi priporočil prijateljev in znancev, ki že imajo takšne aparate, ne zavedajo pa se, da je potrebno kar nekaj znanja, da iz takšnega aparata iztisnemo najboljše in posnamemo kvalitetne fotografije. Fotoaparati iz tega razreda ponujajo visoko prilagodljivost, imajo možnost menjave objektivov, tako lahko izkoristimo priložnost za uporabo tele in makro, objektivov, pa tistih za zajem širokega kota, »FishEye« objektivov, raznih barvnih in ter polarizacijskih filtrov. Imamo tudi možnost priklopa dodatnih boljših bliskavic, daljinskih prožilcev in dodatnih napajalnikov.

Slika 13: Fotoaparat Canon 450D – podrobni pregled.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1333>, dne 3.5.2010

Naslednja dva razreda sta namenjena profesionalcem. To so aparati višjega cenovnega razreda z veliko posebnih funkcij in nastavitev. Ti aparati imajo poleg prej omenjenih funkcij iz ostalih razredov, še možnost priklopa infrardečih bliskavic in prožilcev, visokokakovostnih tele objektivov in posebnih držal z napajalniki. Uporabljajo se za studio fotografijo, fotoreportažo, športno fotografijo itd. Zanje se odločajo ljudje, ki se profesionalno ukvarjajo s fotografijo, ali tisti, ki jim ostali razredi ne ponujajo dovolj funkcij in nastavitev. Cene se gibljejo od 650 do 6000 evrov za ohišje, pripadajoči objektiv pa se začnejo pri 200 evrih, njihove vrednosti pa lahko presežejo tudi čez 10000 evrov.

Napredni razred:

Slika 14: Fotoaparat Sony Alfa.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1109>, dne 3.5.2010

Profesionalni razred:

Slika 15: Fotoaparat Canon EOS-1 Ds.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1069>, dne 3.5.2010

Slika 16: Fotoaparat Nikon D3.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/templates/?a=1076>, dne 3.5.2010

Fotoaparati v teh dveh razredih shranjujejo slike na pomnilniške kartice Compact Flash, ki omogočajo shranjevanje datotek v formatu RAW oz. nestisnjenem zapisu slike, ki jo je potrebo naknadno obdelati do ustrezne kvalitete in formata. Prednost shranjevanja v formatu RAW je, da med zapisovanjem ne izgubimo dragocenih podatkov. S tem je slika kvalitetnejša in ohrani boljšo kakovost tudi pri velikih povečavah. (Lezano, 2009, 18-22)

5.1. Nekaj osnovnih pojmov (zaslonka, zaklop)

Zaslonka je sestavni del vsakega objektiv in določa, koliko svetlobe bo »padlo« skozi objektiv na senzor digitalnega aparata oz. na film pri določenem času osvetlitve.

Je nekakšna »zenica« objektiv, saj jo lahko odpiramo in zapiramo (podobno kot človeško oko) glede na svetlobne razmere.

Pri odprti zaslonki bo tok svetlobe skozi objektiv večji kot pri zaprti zaslonki. Odprtost se meri v standardiziranih korakih oz. stopih. Nekateri objektiv omogočajo spreminjanje odprtosti zaslonke po polovičnih korakih, nekateri boljši objektiv pa celo po tretjinskih.

Vrednosti so podane v obliki »f/število« in so navadno zapisane za sprednjem in stranskem delu vsakega objektiv.

Odprtost ugotovimo tako: čim manjše je število f, tem bolj je zaslonka odprta (npr. f/2,8) oz. čim večje je število f, tem bolj je zaslonka odprta (npr. f/32). (Lezano, 2009, 30)

Poglejmo si slikovne primere:

Slika 17: Slikovni prikaz zaslonk.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik in teksta s programom Adobe Photoshop CS4

Široko zaslonko uporabljamo v slabih svetlobnih pogojih, npr. v dvoranah, saj s tem zajamemo več svetlobe, in kadar fotografiramo »iz roke«, saj lahko uporabimo krajše osvetlitvene čase in s tem zmanjšamo vpliv tresenja aparata.

Srednje odprto zaslonko uporabljamo, ko so svetlobni pogoji dobri in želimo zagotoviti najboljši izkoristek svojega objektivu.

Majhna zaslonka oz. zelo zaprta zaslonka je namenjena fotografiranju ob zelo močni svetlobi, saj s tem dobimo uporaben čas za osvetlitev.

S spreminjanjem odprtosti zaslonke vplivamo na globinsko ostrino na posnetku. Globinska ostrina pove, kako ostri bodo objekti, ki se nahajajo za objektom fotografiranja.

(Lezano, 2009, 31)

Primer:

Želimo fotografirati osebo, ki stoji pred nami, in želimo, da je ozadje zamegljeno. Uporabili bomo nižjo vrednost zaslonke oz. bolj odprto zaslonko.

Ko fotografiramo cvetoč travnik in bi želeli, da se na celotnem posnetku vidijo ostre cvetlice, moramo zaslonko zapreti, saj s tem povečamo globinsko ostrino.

Zanimivost!

Pri bližinski makro fotografiji fotografi uporabljajo bolj zaprte zaslonke, saj s tem zagotovijo izrazito globinsko ostrino na posnetku (cvetovi, trave, žuželke itd.).

Zaklop pa je za razliko od zaslonke sestavni del fotoaparata in je mehanizem, s katerim natančno odmerjamo čas osvetlitve senzorja oz. filma. Vsak aparat uporablja neko vrsto zaklopa, ki je lahko s horizontalnimi ali vertikalnimi lamelami.

Lamele so iz različnih materialov, v profesionalnih digitalnih fotoaparatih so celo iz kevlarja.

(Lezano, 2009, 28)

6. SPOZNAJMO SVOJO DIGITALNO KAMERO

6.1. Prvi trenutki

Kaj je prva stvar, ko kupimo nek nov tehnični aparat in ga prinesemo domov? Ga postavimo na polico? Začnemo prebrat navodila? Ga pustimo zapakiranega še nekaj dni? Ga takoj pričnemo uporabljati kljub temu, da ga ne poznamo?

Prvi korak po nakupu novega aparat je pregled vsebine embalaže, da preverimo, kaj imamo oz. ali karkoli manjka.

Nato aparat vzamemo v roke in ga začnemo spoznavati. Že na zunanji strani vsakega aparata je veliko gumbov. Poglejmo si najosnovnejše.

Prvo kar opazimo je, da ima naš DSLR t.i. bajonet, to je nastavek/navoj, na katerega se pritrdi objektiv (označen rdeče).

Na desni strani bajoneta je gumb za sprostitvev zaklepa objektiva, s katerim lahko menjavamo objektiv (označen modro).

Na levi strani je lučka za doosvetlitev motiva v slabih svetlobnih pogojih, ki služi tudi kot prikaz delovanja samosprožilca (označen zeleno).

Levo, na držalu je senzor za brezvrvični daljinski sprožilec (označen rumeno).

Slika 18: Fotoaparat Nikon D40-Pogled spredaj.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/articlefiles/871-3P1019876.jpg>, dne 5.5.2010

6.2. Gumbi

Naslednje kar si bomo ogledali je zgornji del našega fotoaparata, kjer se nahaja prva serija gumbov.

Na vrhu nad iskalom je bliskavica, nad njo pa nastavek za uporabo dodatne zunanje bliskavice (označen rjavo).

Desno od bliskavice je velik vrtljiv gumb, ki omogoča izbiro med programskimi načini osvetljevanja motivov (označen rdeče).

Nad njim je gumb, na katerem piše *info* in služi za priklic informacij na LCD-zaslonu (označen rumeno).

Desno od gumba *info* je gumb za korekcijo osvetlitve in predogled globinske ostrine (označen vijolično).

Nad njima je eden najpomembnejših gumbov, in to je sprožilec (označen zeleno).

Okoli njega je gumb za vklop in izklop fotoaparata (označen modro).

Slika 19: Fotoaparat Nikon D40-Pogled od zgoraj.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/articlefiles/871-6P1019877.jpg>, dne 5.5.2010

Sledi spoznavanje zadnjega dela naše digitalne kamere, kjer se nahaja LCD zaslon in naslednja serija gumbov.

Najprej zagledamo 2,5 palca velik LCD-zaslon za pregled fotografij in nastavitev ter brskanje po menijih (označen rdeče).

Nad njim je iskalo za iskanje motivov (označen modro).

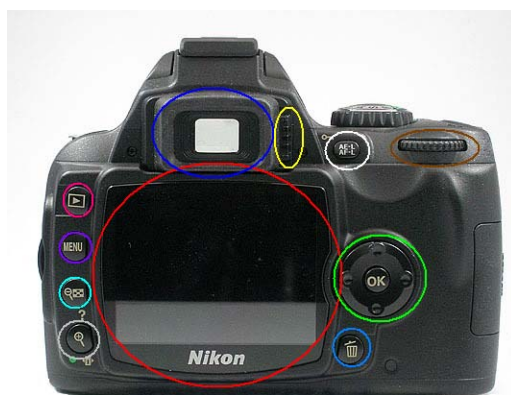
Desno je gumb, s katerim lahko v iskalu prilagodimo primerno dioptrijo za naše oko (označeno rumeno).

Desno od tega je gumb za zaklepanje parametrov osvetlitve in ostrenja (označen belo).

Še bolj desno je vrtljiv gumb za premik nastavitev zaslonke, časa osvetlitve in korekture (označen rjavo).

Na levi strani LCD-zaslona so štirje gumbi. Prvi je namenjen pregledovanju fotografij, shranjenih na spominsko kartico (označen roza), drugi vstopanju v meni, kjer prilagajamo vse nastavitve (označen vijolično), tretji pomanjševanju fotografij oz. omogočanju pregleda več fotografij hkrati (označen cyan) in zadnji je namenjen povečavi fotografij, priklicu informacij na LCD-zaslon in možnost sprememb (označen sivo).

Na desni strani LCD-zaslona sta še dva gumba: velik okrogel gumb za krmiljenje po menijih (izbiro potrdimo s pritiskom na gumb OK, ki je na sredini tega gumba (označen zeleno)) in za brisanje fotografij (označen svetlo modro).

Slika 20: Fotoaparat Nikon D40-Pogled od zadaj.

Vir: <http://www.e-fotografija.si/articlefiles/871-8P1019878.jpg>, dne 5.5.2010

S tem smo zaključili prvi korak spoznavanja našega DSLR fotoaparata. Sedaj smo pripravljeni, da se malce poglobimo v naprednejše stvari, kot je sama nastavitve kamere...

6.3. Osnovne nastavitve kamere

Prišel je čas, ko se moramo posvetiti svojemu digitalnemu fotoaparatu in na njem nastaviti osnovne funkcije za nemoteno delovanje in kakovost posnetkov. Veliko ljudi temu koraku posveti premalo časa, saj mislijo, da je fotoaparat že nastavljen in da se jim ni potrebno s tem ubadati. Takšno razmišljanje je zmotno in lahko privede do slabih rezultatov.

Poglejmo si, katere so osnovne nastavitve našega aparata:

- **velikost fotografij,**
- **kakovost fotografij,**
- **nastavitev bliskavice,**
- **izbira načina fotografiranja.**

6.3.1. Velikost fotografij

Velikost digitalnih fotografij se določa s številom slikovnih pik (pikslov), iz katerih je fotografija sestavljena. Največkrat govorimo o megapikslih, kar pomeni, da je en megapiksel sestavljen iz enega milijona pikslov.

Število pikslov nam pove, kako velika fotografija se lahko natisne na papir pri standardni tiskarski ločljivosti 300 dpi (dot per inch – pik na inč).

Sodobni fotoaparati imajo senzorje z velikim številom megapikslov. Dandanes je postalo zelo pomembno, da ima aparat čim več megapikslov, ker bi naj to pomenilo boljše fotografije. A ni tako, saj je velikokrat prav število megapikslov krivo za slabše rezultate, ker je na majhnem prostoru senzorja »natlačeni« veliko pikslov.

Poglejmo si tabelo, ki nam prikazuje, kakšno velikost posnetkov lahko natisnemo pri določenem številu megapikslov, če upoštevamo, da je ločljivost 300 dpi.

Število megapikslov	Ločljivost slike v pikslih	Velikost tiska pri 300 dpi
4	2272 x 1704	7,6 x 5,7 cm
5	2592 x 1944	8,6 x 6,5 cm
6	3008 x 2000	10 x 6,7 cm
7	3072 x 2304	10,2 x 7,7 cm
8	3456 x 2304	11,5 x 7,7 cm
10	3648 x 2736	12 x 9 cm
12,2	4288 x 2848	14,3 x 9,5 cm
16,7	4992 x 3328	16,6 x 11 cm

Tabela 2: Velikosti posnetkov.

Vir: Lastna tabela

Najbolje je, da na fotoaparatu nastavimo velikost fotografije na najvišjo možno stopnjo, saj bomo tako lahko fotografije kasneje še obrezovali in popravljali in pri tem ne bomo zmanjšali kvalitete fotografij.

S tem, da bomo povečali velikost, se bo zmanjšalo število fotografij, ki jih lahko zajamemo z dano spominsko kartico. (Lezano, 2009, 38)

**Vedeti je treba, da če bomo aparat nastavili na največjo ločljivost in se bo na zaslonu prikazalo, da lahko naredimo 500 fotografij in več, smo lahko zelo pomirjeni, saj bomo že pred zajetjem fotografij morali ponovno napolniti baterije oz. akumulatorje, med tem časom, pa bomo lahko zajete fotografije predali v razvijanje ali jih shranili na računalnik.*

6.3.2. Kakovost fotografij

Vsi fotoaparati imajo v svojih nastavitvah možnost izbiranja kvalitete. Najbolj tipične možnosti so: low, normal, fine ali normal, fine, superfine itd. S to nastavitvijo nastavimo ločljivost oz. čistost fotografije. Vedeti moramo, da če nastavimo na nizko ločljivost, bo fotografija videti nazobčana in nejasna, medtem, ko bo pa pri visoki fotografija čista in ostra. S tem se lahko pridobi prostor na spominski kartici, vendar na tak način žrtvujemo kvaliteto fotografij. (Lezano, 2009, 51)

6.3.3. Nastavitev bliskavice

Dandanes imajo vsi digitalni fotoaparati vgrajene bliskavice za osvetljevanje subjektov fotografiranja v slabih svetlobnih pogojih. Večina vgrajenih bliskavic ima določene karakteristike, ki so za začetnika nerazumljive in popolnoma odveč. Najpomembnejše je, da znamo bliskavico v aparatu nastaviti tako, da bo zagotavljala najboljše rezultate.

Vsaka vgrajena bliskavica ima nekaj osnovnih nastavitev. Najpomembnejša je t.i. red eye reduction oz. odpravljanje rdečih oči. Ta nastavev je pomembna predvsem zato, saj si ne želimo na fotografijah rdečih, žarečih oči. To je programska nastavev bliskavice, ki pri zajemanju najprej sproži majhen blisk, da se zenice portretirancev zožijo in nato zajame fotografijo, ki jo osvetli z dodatnim bliskom.

**Zakaj se pojavijo rdeče oči? V slabih svetlobnih pogojih (noč, temen prostor, slaba osvetlitev) se zenica v človeškem očesu razpre, da bi skozi zajelo več svetlobe (enako kot pri fotoaparatu). Ko fotografiramo ljudi v*

temnem prostoru z bliskavico, se zenica ob blisku ne more dovolj hitro zapreti in se ta blisk odbije od notranjosti očesa, pri tem pa fotoaparati zajame odboj svetlobe iz očesnih krvnih žilic, zato so oči rdeče.

Naslednja nastavitvev je avtomatsko, samodejno proženje bliskavice. To je programska nastavitvev, da fotoaparati sam zazna, ali je potrebno objekt doosvetliti ali ne, in s pomočjo določenih parametrov določi jakost bliskavice. Ob tem se pogosto pojavijo fotografije, ki so preosvetljene (prežgane) ali pa se zaradi uporabe bliskavice izgubijo detajli ambienta (objekt je osvetljen, za njim pa je vse temno).

**To se pogosto dogaja pri amaterskih posnetkih sončnih zahodov. Ko namreč sliko zajame, so osebe prebledele, presvetle in prežgane, za njimi pa je veliko črnine z majhno oranžno kroglico v daljavi.*

Ena izmed nastavitvev je tudi t.i. slow sync oz. počasna sinhronizacija bliskavice, ki se uporablja v primeru, ki je naveden zgoraj (označen z *) oz. ko želimo, da bodo naši subjekti pravilno osvetljeni in da bo ozadje videti naravno svetlo in polno detajlov. Gre za kombinacijo dolge osvetlitve in bliskavice. Velikokrat je pri tej nastavitvi priporočena uporaba stativa ali pa, da preprosto fotoaparati položimo na trdno podlago in uporabimo zamik proženja (timer) ali daljinski sprožilec. (Lezano, 2009, 56–57)

6.3.4. Izbira načina fotografiranja

Ob podrobnejšem pregledu aparata lahko opazimo velik, navadno vrtljiv gumb, na katerem so kratice in simboli. Ta gumb omogoča izbiro med različnimi načini fotografiranja.

Prva stran...

Ko kupujemo nov fotoaparati, nam svetovalci-prodajalci nekako razložijo namen gumbov, a večinoma so to površni in nestrokovni nasveti, ki začetniku predstavljajo oviro ali pa ga prenasitijo z informacijami, kar privede do pogostega vprašanja: »Na kaj moram nastaviti, da bom lahko fotografiral/a?«, in odgovora, »Vi imejte kar nastavljeno na ta zelen okvirček/oblaček/črtico in boste lahko zajemali odlične fotografije«. Ti stavki se vsakodnevno pojavljajo pri prodajalcih (v nespecializiranih prodajalnah) fotografske opreme, saj so zelo priročni in zahtevajo le bežno poznavanje fotoaparatorov in fotografije nasploh, kupca pa prepričajo, da je to dovolj za zajemanje dobrih fotografij.

Druga stran...

Po drugi strani pa lahko vsak izmed profesionalnih, pol-profesionalnih fotografov in zagrizenih amaterjev pove, da zeleni okvirček/oblaček/črtica ne obstaja, namesto tega pa obstaja več različnih načinov fotografiranja.

V naslednjih nekaj straneh si bomo podrobneje ogledali posamezne načine fotografiranja.

6.3.4.1. Auto, P, Tv/S, Av/A in M

Slika 21: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik in teksta s programom Adobe Photoshop CS4

Prvi način fotografiranja je **auto** oz. **zeleni okvirček/oblaček/črtica**.

Ta nastavitev predstavlja popolno avtomatiko. Aparat bo sam prilagodil vse, kar je potrebno za zajem fotografije. V veliko primerih je lahko ta avtomatika zadovoljiva. Zgodi pa se, da pri določenih posnetkih popolnoma zataji in zajame fotografijo, ki je neustrezna (neostra, pretemna, stresena, presvetla, zrnata, ipd.). S tem pokvari trenutek, ki smo ga želeli ujeti, ali celo vzame veselje do fotografiranja.

Avtomatski način je zgrajen na podlagi zapletenih parametrov z namenom, da lahko omogoči zajem fotografije v vsakem primeru. Pri tem načinu ne moremo sami, ročno izbirati hitrosti zaklopa, odprtosti zaslonke in vrednosti ISO. Aparat bo sam določil primerne nastavitve v dani situaciji oz. v danih pogojih. (Lezano, 2009, 34)

Drugi način fotografiranja je P (program).

Ta nastavitev združuje polno avtomatiko hitrosti zaklopa in odprtost zaslonke, hkrati pa omogoča, da lahko izbiramo med nekaterimi ostalimi nastavitvami, npr. uporabo bliskavice, nastavitvijo vrednosti ISO, lahko pa nam ponuja tudi možnostjo spreminjanja kombinacij zaklopa in zaslonke.

Izbira te nastavitve nudi zadovoljive rezultate in omogoča nekaj poljubnih, hitrih nastavitvev. Prav zaradi tega, se te funkcije poslužujejo popotni fotografi in razni reporterji, saj lahko ulovijo nek dogodek/situacijo pri minimalnem prilagajanju nastavitvev. (Lezano, 2009, 32)

Tretji način fotografiranja je Tv (time value) oz. S (shutter speed) prioriteta zaklopa.

Ta nastavitev omogoča, da sami izberemo čas zaklopa, pri tem pa aparat sam prilagodi odprtost zaslonke. Ta način je nekoliko naprednejši in zahteva dodatno znanje in izkušnje. Uporablja se, ko želimo zajeti nek hitro premikajoči se objekt (npr. avtomobil, kolesarja, smučarja) ali ko želimo dodati učinek počasnega gibanja (potoček). Ta način zahteva veliko eksperimentiranja in preizkušanja različnih časov zaklopa in njihovih učinkov. (Lezano, 2009, 33)

**Pomembno: Kadar fotografiramo z dolgim časom zaklopa, se nam lahko zgodi, da bodo fotografije stresene, zato moramo uporabiti stativ. Najdaljši možen čas za fotografiranje iz roke (za relativno ostre fotografije) je 1/60 sekunde (lahko tudi 1/40 in 1/30), pri čemer tvegamo, da bodo fotografije nekoliko stresene. Pod 1/60 se naj ne bi fotografiralo iz roke.*

Četrty način je Av (aperture value) oz. A (aperture priority) prioriteta zaslonke.

Ta način fotografiranja je zagotovo najbolj priljubljen in najbolj uporabljen pri amaterskih in profesionalnih fotografijah. Omogoča prilagajanje odprtosti zaslonke, pri čemerpa aparat sam določi hitrost zaklopa. S izbiro tega načina lahko izbiramo globinsko ostrino posnetka. Z določanjem globinske ostrine lahko določen subjekt popolnoma osamimo (s tem, da je globinska ostrina majhna in je vsa okolica zamegljena) ali pa okolico naredimo zelo ostro in detajlno (globinska ostrina je velika in vsa okolica je ostra). Ob tem ne smemo prezreti, da je globinska ostrina odvisna tudi od objektiva, ki ga uporabljamo. (Lezano, 2009, 32)

**Pomembno: Kadar fotografiramo z zelo visoko vrednostjo zaslonke, se čas zaklopa avtomatsko podaljša in lahko se zgodi, da bo naš posnetek stresen in neoster, zato je potrebno uporabiti stojalo.*

Zadnji način je M (manual) oz. popolni ročni način.

Ta način je poseben zato, ker moramo sami ročno prilagajati vse nastavitve v aparatu. Ročno izbiramo med odprtostjo zaslonke in časom zaklopa. Ta način uporabljajo predvsem profesionalni fotografi, saj zahteva precej znanja in vaje, pri čemer lahko najboljše rezultate dosežemo s kontrolirano svetlobo studijske razsvetljave ali bliskavice. (Lezano, 2009, 33)

6.3.4.2. Prednastavljeni piktogramski – motivni načini

Naslednji sklop načinov fotografiranja imenujemo tudi piktogramski načini oz. prednastavljeni tematski načini fotografiranja.

Na vrtljivem gumbu za izbiro načina fotografiranja so navadno narisani tudi simboli oz. piktogrami (ženska glava, gore, roža in športnik), ki s pomočjo prednastavljenih nastavitev omogočajo optimalne rezultate za fotografiranje v določenih pogojih.

Pa si pogledjmo te simbole:

Prvi takšen način je t.i. portretni način.

Za ta način je značilno, da aparat izbere čim bolj odprto zaslonko (glede na zmogljivosti našega objektiv), da bi dosegli čim bolj zamegljeno ozadje, avtofokus preklopi na navaden način in pogosto uporabi bliskavico za doosvetljevanje subjekta. (Lezano, 2009, 34)

Slika 22: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Drugi način je t.i. pokrajinski način. V tem načinu fotografiranja nam aparat poskuša izbrati optimalno odprtost zaslonke, ki bo zagotovila dobro globinsko ostrino, pri tem pa ne bo preveč podaljšala osvetlitvenega časa, in dopustila, da pride do stresanja aparata. Bliskavica je

izklopljena, saj gre za zelo oddaljen objekt in je uporaba le-te odveč, avtofokus je nastavljen na navaden način, saj objekt miruje. (Lezano, 2009, 34)

Slika 23: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Tretji način je t.i. bližinski oz. makro način.

V tem načinu, aparat izbere ostrenje le na sredini senzorja, kjer naj bi bil motiv. Večina kamer običajno sproži tudi vgrajeno bliskavico za doosvetljevanje objekta in uporabi srednje vrednosti zaslonke in zaklopa. (Lezano, 2009, 34)

Slika 24: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Četrty način je t.i. akcijski oz. športni način.

Ta način je namenjen fotografiranju gibajočih se motivov. Aparat preklopi avtofokus na neprekinjeno ostrenje, verižno oz. zaporedno fotografiranje, izbere široko odprto zaslonko in zelo kratek osvetljevalni čas zaklopa. (Lezano, 2009, 34)

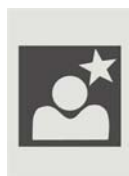
Slika 25: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Nekateri aparati imajo še dodatne piktogramske načine. Zgoraj navedeni so najbolj pogosti oz. jih lahko najdemo na večini aparatov, pogledali pa si bomo tudi nekaj dodatnih načinov:

Peti način se imenuje nočni način.

Uporablja se za fotografiranje ponoči oz. v zelo slabih svetlobnih pogojih. Aparat izbere maksimalno odprtost zaslone, dolg osvetljevalni čas in aktivira bliskavico. Pri nekaterih aparatih lahko nastavimo počasen sinhronizacijski čas (Slow Synhro) in proženje bliskavice na zadnjo »zaveso« (Second Curtain), kar pripomore k dodatni osvetlitvi ozadja, vendar lahko pri tem dobimo stresene fotografije.

Slika 26: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Na koncu še način, ki omogoča snemanje video posnetkov.

Nekateri aparati omogočajo snemanje video posnetkov. Ob tem moram poudariti, da je kvaliteta in velikost teh posnetkov zelo omejena in slaba. Pojavljajo pa se tudi že fotoaparati, ki lahko snemajo v visoki ločljivosti.

Slika 27: Slikovni prikaz izbire načina fotografiranja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

**Pomembno: Piktogramski načini fotografiranja so namenjeni začetniškemu eksperimentiranju s fotoaparatom. Omogočajo, da lahko brez predznanja osvojimo nekaj tehnik v fotografiji. Amaterski in profesionalni fotografi teh načinov ne uporabljajo (tudi polprofesionalni in profesionalni aparati teh funkcij nimajo).*

6.4. Osnovne nastavitve naprednejših funkcij kamere

Na vrsti so naprednejše nastavitve aparata, ki so pomembne predvsem pri fotoaparatih DSLR in ne toliko pri kompaktnih aparatih. Načeloma bi lahko te podrobnejše nastavitve prepustili avtomatiki, vendar je priporočljivo, da se o njih nekoliko poučimo in jih nastavljamo ročno.

Poglejmo si nekaj osnovnih nastavitev naprednejših funkcij na naši kameri:

- **merjenje (Metering),**
- **izravnava beline (White Balance),**
- **občutljivost senzorja (ISO),**
- **točka ostrenja (Focus Area).**

6.4.1. Merjenje svetlobe (Metering mode)

Sledi nastavev merjenja svetlobe, ker pa je ta nastavev zelo specifična, si je potrebno najprej razložiti, kaj pomeni merjenje svetlobe in kdaj se uporablja.

Poznamo dva načina merjenja svetlobe, in sicer merjenje vpadajoče in odbite svetlobe. Vsak digitalni fotoaparati (kompaktni ali zrcalno-refleksni) ima vgrajen svetlometer. To je naprava, ki aparatu pove, koliko svetlobe objekt reflektira in temu primerno prilagodi nastavitve oz. jih prilagodimo sami.

Kot prvo si bomo samo na kratko pogledali kaj pomeni merjenje vpadajoče svetlobe. Ta meritev se navadno izvrši s pomočjo zunanjega-ročnega svetlometra oz. z napravo, ki jo uporabljajo profesionalni fotografi za studiojsko fotografijo, da preprečijo napačna odčitavanja svetlobe. Uporaba zunanjih-ročnih svetlometerov zahteva nekaj več znanja in nastavitev in z njeno pomočjo odčitamo vpadno svetlobo na našem subjektu in nato priredimo nastavitve našega aparata.

Druga meritev je meritev odbite svetlobe z vgrajenim svetlometerom v aparatu. Pri tej meritvi aparat pošlje infrardeč svetlobni žarek do subjekta in izmeri odbito svetlobo, ki pade na senzor aparata. Pri merjenju odbite svetlobe poznamo več načinov, ki se med seboj razlikujejo in jih uporabimo takrat, kadar ugotovimo, da je nek drug način napačno odčital svetlobo. (Lezano, 2009, 36)

Prvi način je večsegmentno ali matrično merjenje (angl. Multi segment metering):

To je najpogostejši način merjenja, ki zagotavlja veliko možnosti za zadovoljiv rezultat. Deluje tako, da razdeli prizor na več segmentov in izmeri svetlost vsakega posebej, nato pa

procesor v aparatu na podlagi meritev prilagodi osvetlitev. Vse to se zgodi v delčku sekunde in je pri naprednejših aparatih hitreje, na osnovnejših pa počasneje. Število segmentov za merjenje se seveda razlikuje od aparata do aparata. Za takšno merjenje sta dovolj že dva segmenta, vendar je lahko pri boljših kompaktnih fotoaparatih teh segmentov celo 256. (Lezano, 2009, 36)

Slika 28: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Drugi način je selektivno merjenje (angl. Selective metering):

Že iz imena lahko sklepamo, da gre za odčitavanje svetlobe iz delčka okvirja. Običajno je to sredinski 7–10 % del okvirja. Ta način uporabljamo v varljivih svetlobnih razmerah oz. kadar nismo prepričani, ali bo aparat z večsegmentnim merjenjem pravilno izmeril. Priporočljiv je tudi pri fotografiranju objektov z močno svetlobo iz ozadja. (Lezano, 2009, 36)

Slika 29: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Tretji način je točkovno merjenje (angl. Spot metering):

Točkovno merjenje svetlobe je najbolj natančno merjenje svetlobe na subjektu, kjer s pomočjo zelo majhnega odstotka okvirja (le 1 – 3 %) izmerimo svetlobo na točno določenem delu objekta. Ta način je zelo uporaben pri fotografiranju pri zelo močni vpadni svetlobi okoli objekta. Veliko profesionalnih fotografov ga uporablja, saj je zelo učinkovit in natančen. (Lezano, 2009, 36)

Slika 30: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

**POZOR! Pri fotografiranju s točkovnim merjenjem ne bomo vedno dobili zadovoljivih rezultatov, zato je potrebno nekaj vaje in znanja.*

**Pomembno: Ko smo prenehali fotografirati s točkovnim merjenjem, je dobro, da prestavimo merjenje na selektivni ali večsegmentni način, saj se velikokrat zgodi, da to pozabimo in ko želimo zajeti nek trenutni dogodek (nekaj enkratnega in neponovljivega), je posnetek neuporaben zaradi napačno izmerjene svetlobe.*

Zadnji način je sredinsko obteženo povprečno merjenje (angl. Center Weighted Average metering):

To je najstarejši način merjenja svetlobe, ki izmeri povprečno svetlost prizora s poudarkom na osrednjem 70 % delu okvirja. Ta način da le povprečne rezultate, ki so pogosto pretemni-podosvetljeni, ko je na posnetku veliko neba ali močnejša svetloba iz ozadja.

Veliko fotografov ga uporablja in nekateri se celo branijo prehoda na bolj prefinjene metode. (Lezano, 2009, 36)

Slika 31: Slikovni prikaz izbire načina merjenja svetlobe.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

6.4.2. Izravnava beline (White Balance)

Kaj je izravnava beline? Izravnava beline je osnovna podrobnejša funkcija v digitalnem fotoaparatu za prilagajanje temperature barv. Vse to se sliši zelo strokovno in zapleteno zato lahko podamo bolj preprosto razlago: To je nastavitev, ki pove aparatu, kaj je dejanska bela barva v prostoru z določenim virom svetlobe (sončen dan, zaprt prostor osvetljen z navadnimi žarnicami, zaprt prostor osvetljen z neonskimi žarnicami, odprt prostor v senci itd.), in ki lahko fotografije spremeni v bolj modrikaste ali rumenkaste tone, kadar je izravnava beline napačno nastavljena. Povzroča lahko tudi veliko nezadovoljstva in sivih las pri fotografiranju, pri čemer pogosto krivimo našo kamero, zato si pogledajmo, kako pravilno uporabljamo izravnavo beline. (Lezano, 2009, 42)

Nabor prednastavljenih izravnav beline:

AWB – Auto White Balance (avtomatska izravnava beline)

Pri tej nastavitvi bo aparat sam izmeril in preračunal temperaturo barv v prostoru in na podlagi podatkov prilagodil belino. To nastavitev uporabimo takrat, ko nimamo časa za ročno prilagajanje beline oz. tega ne znamo. Običajno dobimo zadovoljive rezultate z možnimi manjšimi odstopanji. Ta način lahko tudi uporabimo, ko fotografiramo v načinu RAW. (Lezano, 2009, 43)

Slika 32: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Sunny (sončen dan)

Ta nastavitev vsebuje parametre, ki se nanašajo na fotografiranje na prostem pri dobri sončni svetlobi. (Lezano, 2009, 43)

Slika 33: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Cloudy (oblačen dan)

Ta nastavitev vsebuje parametre, ki se nanašajo na fotografiranje na prostem pri oblačnem vremenu oz. medli difuzni svetlobi. (Lezano, 2009, 43)

Slika 34: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Tungsten (žarnica z volframovo nitko)

Ta nastavitev vsebuje parametre, ki se nanašajo na fotografiranje v zaprtih prostorih pri umetni svetlobi žarnic z volframovo nitko (navadne žarnice). (Lezano, 2009, 43)

Slika 35: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Fluorescent (fluorescentna žarnica – »neonka«)

Ta nastavitev vsebuje parametre, ki se nanašajo na fotografiranje v zaprtih prostorih pri uporabi umetne svetlobe fluorescentnih žarnic, ki jim pravimo tudi neonke. (Lezano, 2009, 43)

Slika 36: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Flash (bliskavica)

Ta nastavitev vsebuje parametre, ki se nanašajo na fotografiranje v zaprtih prostorih pri uporabi bliskavic na ali v aparatu, lahko pa tudi pri uporabi studijskih bliskavic. (Lezano, 2009, 43)

Slika 37: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Color temerature (barvna temperatura)

Ta nastavitev omogoča, da izberemo izravnavo beline s pomočjo barvne temperature, izražene v K (Kelvinih). Pri tem moramo zelo dobro poznati barvne temperature za določene vire svetlobe, kar zahteva nekaj dodatnega znanja. (Lezano, 2009, 43)

Manual (ročna nastavitev)

To nastavitev uporabljajo predvsem profesionalni in tudi nekateri amaterski fotografi s poglobljenim znanjem. Pomagamo si lahko s posebnimi filtri, ki se namestijo pred objektiv in izmerijo belino, ali z barvnimi karticami, s katerimi lahko določamo belino, sivine, in črnino. Ta način je eden najzanesljivejših, saj izmeri dejansko stanje v prostoru in nato prilagodi ostale parametre. (Lezano, 2009, 43)

Slika 38: Slikovni prikaz izbire izravnave beline.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

6.4.3. Občutljivost senzorja ISO

Kaj pomeni občutljivost filma/senzorja?

Vsi se še spominjamo klasičnih fotoaparátov na film pa naj bodo to zrcalno refleksi ali navadni kompaktni (žepni) fotoaparati. Ti aparati so (in še vedno) zajemajo fotografije na film, ki ga vstavimo v aparat. Na trgu je še zmeraj velika izbira filmov različnih proizvajalcev (Kodak, Fuji, Konica idr.), dolžin (število možnih posnetkov 12, 24, 36) in občutljivosti (100, 200, 400 idr.). Navadno nas prodajalec v foto studiu vpraša, koliko posnetkov bi želeli in kakšna naj bo občutljivost. Za vsakdanjo fotografijo pri dobrih svetlobnih pogojih bo zadostoval film s 100 ali 200 ASA, v slabših svetlobnih pogojih in naprednejši fotografiji pa lahko uporabimo filme z višjo občutljivostjo.

Kratika ISO se uporablja v digitalni fotografiji in zajema kratici ASA in DIN, ki se uporabljata za določitev občutljivosti filmov.

ISO (International Standard Organization) določa občutljivost senzorja v digitalnem fotoaparatu.

V digitalni fotografiji je pomembno, da je občutljivost filma nastavljena na najmanjšo možno vrednost, ki je navadno 100. Nekateri aparati omogočajo tudi pretvorbo v ISO 80 ali 50, kar pomeni, da je občutljivost senzorja nastavljena na program 100, v aparatu pa obdela fotografijo v ISO 80 ali 50. (Lezano, 2009, 44)

Kaj dosežemo z ISO-m?

Nastavitvi ISO 100 in 200 sta standardni in najbolj optimalni nastavitvi občutljivosti senzorja. Priporočljivo je, da se fotografira s to nastavitvijo, ki se uporablja predvsem pri dobrih svetlobnih pogojih.

Pri slabših svetlobnih pogojih oz. pri fotografiranju v prostorih, ki so slabo osvetljeni in v katerih ni možno dodatno osvetljevanje (bliskavica), je potrebno vrednost ISO zvišati, če želimo dobiti zadovoljive rezultate. Sodobni kompaktni digitalni fotoaparati ponujajo relativno visoko občutljivost senzorja (do 1600), pri čemer se največkrat pojavi močna zrnastost na fotografijah, ki ji pravimo digitalni šum. Pri aparatih DSLR so lahko vrednosti ISO še višje (do 6400), pri profesionalnih pa tudi do 12800, kar pomeni, da lahko fotografiramo v slabih svetlobnih pogojih in še vedno dobimo zadovoljive rezultate (pri uporabi dobrih objektivov). (Lezano, 2009, 45)

6.4.4. Točka ostrenja (Focus area)

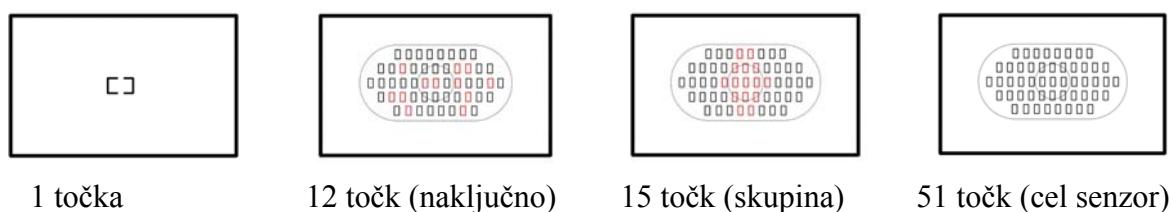
Pomemben del vsake fotografije je točka ostrenja, saj prikaže, kateri objekt želi fotograf fotografirati. Vsi novejši analogni in digitalni zrcalno-refleksni aparati imajo na senzorju izpostavljene točke ostrenja.

Nekateri aparati DSLR imajo tudi do 51 možnih točk ostrenja, kar ponuja veliko fleksibilnosti pri izbiri in kadriranju.

Veliko teh točk lahko predstavlja veliko prednost, vendar lahko zmede fotografa z izbiranjem prave pozicije ostrenja. Veliko fotografov uporablja tehniko ostrenja na samo eni točki (izostrimo s pritiskom prožilca do polovice) in nato prestavi aparat tako, da dobi želeno kompozicijo fotografije. (Lezano, 2009, 26)

Vsi aparati imajo na izbiro vsaj tri načine izbire točk ostrenja, in sicer:

- točkovno (izostrimo samo na eni točki),
- skupino točk (5, 9, 12, 22 točk hkrati),
- čez cel senzor (pri katerem aparat sam poišče točke ostrenja).

Slika 39: Slikovni prikaz izbire točke ostrenja.

Vir: Lastna izdelava prikazanih slik s programom Adobe Photoshop CS4

Večina aparatov ima tudi tri načine ostrenja, ki so:

- enkratno (Single), ob pritisku prožilca do polovice;
- nenehno (Continuous), prožilec pritisnemo do polovice in medtem, ko premikamo aparat, ta sam ostri želen objekt;
- ročno (Manual), kjer ročno nastavimo ostrenje.

Velikokrat se zgodi, da nimamo pravilno nastavljenega ostrenja in aparat izostri nekaj povsem drugega, npr. želimo zajeti svoje družinske člane, nekje ob morju, a aparat izostri morje namesto oseb.

Te napake se pogosto dogajajo, ko je zelo malo svetlobe ali zelo močna povratna svetloba ali ob monotonih ter ravnih površinah, ko aparat enostavno ne prepozna točke/podlage, ki bi jo ostril, in zato poišče najbližjo točko in jo izostri. V teh primerih je lažje ostriti ročno ali vklopiti »svetlobni snop«, pomožno lučko v aparatu, ki posveti samo toliko, da aparat zazna podlago. (Lezano, 2009, 27)

7. SPOZNAVANJE OBJEKTIVOV

Na začetku smo omenili, da je za fotografijo pomembna pravilna izbira fotoaparata. Hkrati je zelo pomembna pravilna izbira objektivov, ki se razlikujejo po svoji namembnosti.

V tem poglavju bom skušal predstaviti nekaj skupin objektivov, ki naj bi imel vsak fotograf, ki je pripravljen svoje fotografije spremeniti v profesionalne izdelke.

Pri nakupu fotoaparata DSLR prodajalci po navadi ponudijo nakup kompleta oz. ohišja (body) in objektiv, kar je sicer pravilna odločitev, a so objektiv, ki se dobijo v kompletu, načeloma slabše kvalitete, vendar zadostujejo za prve korake. Kakorkoli se odločimo, za fotografiranje potrebujemo vsaj en objektiv. (Lezano, 2009, 52)

7.1. Osnovni objektiv in osnovni pojmi

Kaj so standardni oz. osnovni objektiv? Standardne objektiv po navadi dobimo v kompletu z digitalno kamero, a se dajo tudi posebej kupiti. Osnovi so zato, ker omogočajo osnovno uporabo povečav (zoom-a) in osnovne vrednosti zaslonke. To so objektiv, ki jih lahko imamo večino časa na kameri, saj so za osnovno uporabo pri normalnih razmerah dovolj.

Za lažje razumevanje je tukaj nekaj osnovnih pojmov:

- goriščna razdalja oz. zoom;
- goriščnica 18 mm (točka, ki pove, da smo objektiv nastavili na široki kot);
- goriščnica 50 mm (točka, ki pove, da smo objektiv nastavili na »normalen« kot, kot, ki ga vidimo s prostim očesom);
- goriščnica 55 mm (točka, ki pove, da smo s pomočjo objektiv približali motiv-zoom);
- IS (Image Stabilizer - Canon) oz. optični stabilizator slike;
- VR (Vibration Reduction - Nikon) oz. optični stabilizator slike;
- F ali f (vrednost zaslonke, zaslonka);
- kit objektiv (standardni objektiv, ki ga navadno kupite skupaj s kamero);
- AF (Auto Focus – avtomatsko ostrenje);
- MF (Manual Focus – ročno ostrenje).

7.2. Razdelitev objektivov na skupine

Standardni in srednji telefoto objektiv

Standardni zoom objektiv

Širokokotni objektiv

Širokokotni zoom objektiv

Telefoto objektiv

Telefoto zoom objektiv

Super telefoto objektiv

Makro objektiv

Tilt-shift objektiv

STANDARDNI IN SREDNJI TELEFOTO OBJEKTIVI:

Za to vrsto objektivov je značilno, da imajo fiksno goriščno razdaljo, ki se prične pri 50 mm. Ti objektivni imajo zelo močno svetlobo jakost, kar pomeni, da jih je mogoče uporabljati v slabih svetlobnih pogojih.

Tukaj je nekaj primerov:

Nikonov standardni objektiv Nikkor s fiksno goriščno razdaljo 50 mm in najmanjšo vrednostjo zaslonke f1,4. Z njim zajemamo vidno polje, ki je enako človeškemu očesu.

Slika 40: Objektiv Nikon 50mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?nikkor-normalni-objektivi>,34, dne 5.5.2010

Nikonov objektiv Nikkor s fiksno goriščno razdaljo 85 mm in najmanjšo vrednost zaslonke f1,8.

Slika 41: Objektiv Nikon 85mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?121,85mm-f-1.8d-af-nikkor>, dne 5.5.2010

Nikonov objektiv Nikkor s fiksno goriščno razdaljo 135 mm in najmanjšo vrednost zaslonke f2. Uporablja se za portretno fotografijo.

Slika 42: Objektiv Nikon 135mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?123,135mm-f-2d-af-dc-nikkor>, dne 5.5.2010

STANDARDNI ZOOM OBJEKTIVI:

Za te objektivne je značilno, da nimajo fiksne goriščne razdalje, kar pomeni, da jo lahko poljubno izbiramo. Poenostavljeno pravimo temu zoom. Ti objektivni lahko imajo spremenljive ali fiksne vrednosti zaslonke. Tisti, ki se jim vrednost zaslonke spreminja glede na goriščno razdaljo, so načeloma cenejši in jih lahko dobimo tudi v kompletih z aparatom. Takšnim objektivom pravimo tudi kit objektivni. Tisti, ki pa imajo fiksno vrednost zaslonke ne glede na goriščno razdaljo, so načeloma dražji in se uporabljajo za bolj profesionalno delo.

Tukaj je nekaj primerov:

Nikonov standardni zoom objektiv, pravimo mu tudi kit objektiv, ker ga po navadi dobimo skupaj z aparatom iz nižjega razreda DSLR. Ima spremenljivo goriščno razdaljo od 18 mm do 55 mm oz. od širokega do standardnega kota, ki ga vidi človeško oko.

Slika 43: Objektiv Nikon 18-55mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?81,18-55mm-f-3.5-5.6g-af-s-vr-dx-zoom-nikkor>, dne 5.5.2010

Nikonov standardni zoom objektiv, ki ga lahko dobimo pri nakupu aparata srednjega cenovnega razreda. Ima spremenljivo goriščno razdaljo od 18 mm do 105 mm, kar pomeni, da ga lahko uporabljamo kot širokokotni in portretni objektiv.

Slika 44: Objektiv Nikon 18-105mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?83,18-105mm-f-3.5-5.6g-ed-af-s-dx-vr-nikkor>, dne 5.5.2010

Nikonov standardni zoom objektiv, ki ima spremenljivo goriščno razdaljo od 24 mm do 70 mm in fiksno najmanjšo vrednost zaslonke f/2,8. Namenjen je profesionalni rabi, saj je prilagojen za aparate s senzorjem polne velikosti oz. aparatom FX (full frame), ki spadajo v višji in visok-profesionalni cenovni razred.

Slika 45: Objektiv Nikon 24-70mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?95,24-70mm-f-2.8g-ed-af-s-nikkor--omejena-kolicina-po-super-ceni>, dne 5.5.2010

ŠIROKOKOTNI OBJEKTIVI:

Za širokokotne objektivne je značilno, da zajemajo širše vidno polje, kot ga vidimo s prostim očesom. Širokokotni fiksni objektivni imajo fiksne goriščne razdalje in ponujajo zelo velik

razpon vrednosti zaslonke, kar pomeni, da se zelo dobro izkažejo v slabih svetlobnih pogojih. Ti objektivni ponujajo goriščne razdalje: od 14 mm do 35 mm.

Tukaj je nekaj primerov:

Nikonov objektiv Nikkor AF z goriščno razdaljo 14 mm in najmanjšo vrednostjo zaslonke f1,8, ki že spada v skupino ultra širokokotnih objektivov.

Slika 46: Objektiv Nikon 14mm.

Vir: http://www.nikon.si/product/sl_SI/products/broad/383/views.html, dne 5.5.2010

Nikonov objektiv Nikkor AF z goriščno razdaljo 24 mm in najmanjšo vrednostjo zaslonke f2,8.

Slika 47: Objektiv Nikon 24mm.

Vir: http://www.nikon.si/product/sl_SI/products/broad/387/views.html, dne 5.5.2010

ŠIROKOKOTNI ZOOM OBJEKTIVI:

Širokokotni zoom objektivni imajo enake lastnosti kot širokokotni objektivni, vendar slednji nimajo fiksnih goriščnih razdalj, ampak prilagodljive, ki jim pravimo »zoom«. Pri osnovnejših in cenovno ugodnejših objektivih je edina pomanjkljivost ta, da se s prilagajanjem goriščne razdalje spreminja tudi najmanjša vrednost zaslonke.

Primer:

Pri širokokotnem zoom objektivu npr. Canonovem EF-S, 10–22 mm je možno prilagajati goriščno razdaljo med 10 mm in 22 mm, pri čemer je najmanjša vrednost zaslonke pri 10 mm $f/3,5$ pri 22 mm pa $f/4,5$.

Boljši in dražji širokokotni zoom objektivi imajo tudi fiksne najmanjše vrednosti zaslonk, kar pomeni, da se vrednost zaslonke ne spreminja, ko se spreminja goriščna razdalja.

Tukaj je primer:

Slika 48: Objektiv Nikon 10-24mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?325,10-24mm-af-s-dx-f-3.5-4.5g-ed-nikkor>, dne 5.5.2010

TELEFOTO OBJEKTIVI

Za te objektivne je značilno, da zajemajo vidno polje, ki je glede na naše oko veliko bolj približano, da imajo goriščne razdalje večje od 50 mm (človeško oko), torej 50 mm, 85 mm, 105 mm, 120 mm itd., in da so le-te fiksne, kar spet pomeni, da z njimi ne moremo zoomirati ročno, ampak se moramo oddaljiti od objekta, da ga lahko kadriramo. Ti objektivi se navadno uporabljajo v studijski portretni fotografiji, saj so tam pogoji vedno enaki (npr. oddaljenost objektov), in so svetlobno občutljivi, ker imajo najmanjše vrednosti zaslonke tudi od $f/1,2$ naprej. Najbolj pogosti so objektivi goriščnic 105 mm, 120 mm, 180 mm, 200 mm in 300 mm.

Tukaj je nekaj primerov:

Nikonov objektiv Nikkor s fiksno goriščno razdaljo 135 mm in najmanjšo vrednost zaslonke f2. Ta objektiv se uporablja za portretno fotografijo.

Objektiv Nikkor AF DC 135 mm f2D

Objektiv Nikkor AF IE 180mm

Slika 49: Objektiv Nikon 135mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?123,135mm-f-2d-af-dc-nikkor>, dne 5.5.2010

Slika 50: Objektiv Nikon 180mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?124,180mm-f-2.8d-ed-if-af-nikkor>, dne 5.5.2010

TELEFOTO ZOOM OBJEKTIVI:

Telefoto zoom objektivni so podobni objektivom iz prejšnjega odstavka, a imajo prilagodljive goriščne razdalje, s katerimi lahko tudi zoomiramo. Zanimivi so zato, ker so vsestransko uporabni. V primeru, da uporabljamo telefoto zoom objektiv z goriščno razdaljo od 70 mm do 200 mm, ni potrebno objektiv menjavati, kot bi bilo to potrebno pri objektivih s fiksnimi goriščnicami, tako potrebujemo veliko manj težke in drage opreme. Pri teh objektivih obstajata dva razreda, ki se razlikujeta po kakovosti in ceni. Prvi je t. i. amaterski razred, v katerega spadajo objektivni nižjega cenovnega razreda, ki se jim ob spreminjanju goriščnih razdalj spreminja tudi najmanjša možna vrednost zaslonke. Drugi razred so t. i. profesionalni objektivni, katerih prednost je vrhunska optika in izdelava, fiksne najmanjše vrednosti zaslonke in vrhunsko natančno ostrenje.

Tukaj je nekaj primerov razpona goriščnih razdalj:

od 55 mm do 200 mm,

od 70 mm do 200 mm,

od 75 mm do 300 mm,

od 80 mm do 200 mm,

od 55 mm do 250 mm,

od 90 mm do 300 mm,
od 100 mm do 400 mm.

Še nekaj primerov:

Objektiv Nikkor Af-S 70-200mm f/2,8

Objektiv Nikkor Af-S 80-400mm

Slika 51: Objektiv Nikon 70-200mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?125,70-200mm-f-2.8g-ed-if-af-s-vr-zoom-nikkor>, dne 5.5.2010

Slika 52: Objektiv Nikon 80-400mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?127,80-400mm-f-4.5-5.6d-ed-vr-af-zoom-nikkor>, dne 5.5.2010

SUPER TELEFOTO OBJEKTIVI:

V tej skupini obstaja samo en razred, in sicer profesionalni. To so objektiv, katerih ne bomo videli v rokah navdušenih amaterjev in pol profesionalcev, tudi marsikateri profesionalni fotograf, še ni nikoli uporabljal takšnega objektiv. To so objektiv, ki se uporabljajo za fotografiranje športnih dogodkov, kot so smučanje, nogomet, atletika, za fotografiranje dinamičnih športov, ki se fotografirajo iz velikih razdalj. Uporabljajo jih fotografi reporterji, ki delajo za velike medijske hiše, ki jim tudi priskrbijo takšne objektiv. Cene se začnejo pri 5000 EUR med tem, ko zgornje omejitve skoraj ni. Če malce karikiramo, so ti objektiv videti kot 80 ali 120 cm in več veliki topovi, ki imajo prednjo lečo premera od 20 do 40 cm in več ter tehtajo od 8 do 15 kg. Ti objektiv imajo navadno fiksne goriščne razdalje, so pa tudi takšni, ki imajo prilagodljive goriščne razdalje. Ker so izjemno veliki, težki in nerodni, imajo pritrjene pasove za prenašanje in potrebujejo svoje stojalo, ki je lahko »monopod«-enonožno ali »tripod«-trinožno.

Sledi nekaj primerov:

Objektiv Nikkor Af-S II 400mm

Objektiv Nikkor Af-S II 600mm

Slika 53: Objektiv Nikon 400mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?115,400mm-f-2.8d-ed-if-af-s-ii-nikkor>, dne 15.5.2010

Slika 54: Objektiv Nikon 600mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?119,600mm-f-4d-ed-if-af-s-ii-nikkor>, dne 15.5.2010

MAKRO OBJEKTIVI:

Popolno nasprotje super telefoto objektivom so objektivni, namenjeni fotografiranju od blizu, npr. za fotografiranje cvetov, rož, žuželk itd. Ti objektivni so posebni, ker lahko z njimi fotografiramo objekte, ki so od objektiv oddaljeni le nekaj centimetrov, kar za ostale objektivne ne velja. Makro objektivni imajo fiksne goriščne razdalje in so svetlobno zelo občutljivi, saj imajo navadno zelo nizke najmanjše vrednosti zaslonke.

Goriščne razdalje so lahko:

- 50 mm (Compact makro),
- 60 mm (najbolj razširjen),
- 65 mm,
- 100 mm in
- 180 mm.

Za te objektivne je značilno tudi, da imajo izredno natančno samodejno ostrenje, kar pa je potrebno pri fotografiranju cvetov in žuželk.

Tukaj je nekaj primerov:

Slika 55: Objektiv Nikon 60mm.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?88,60mm-f-2.8g-ed-af-s-micro-nikkor>, dne 15.5.2010

TILT-SHIFT OBJEKTIVI:

Tilt-shift objektivi imajo nekoliko nenavadne lastnosti in se ne uporabljajo prav pogosto, saj so zahtevni za uporabo. Po slovensko jih imenujemo perspektivno prilagodljivi objektivi. Zanje je značilno, da lahko prilagajamo kot objektiva na horizontalni in vertikalni osi. Uporabljajo se predvsem za fotografiranje stavb oz. arhitekture, pri kateri se ob nepravilnem fotografiranju pojavi konusno popačenje vertikalnih linij, ker ta popačenja korigirajo.

Tukaj je nekaj primerov objektivov in fotografij:

Objektiv Nikkor PC-E ED 24mm

Objektiv Canon TS 45mm

Slika 56: Objektiv Nikon 24mm PC.

Vir: <http://www.nikon-foto.si/?99,24mm-f-3.5d-ed-pc-e-nikkor>, dne 15.5.2010

Slika 57: Objektiv Canon TS 45mm.

Vir:

http://www.mixi.tv/katalog/product.php?cat_id=96&manufacturer_id=6&start=48&product_id=1250033721, dne 15.5.2010

8. KAJ PA BLISKAVICA?

Bliskavica je veliko pomembnejša, kot si ljudje predstavljajo. Veliko ljudi je namreč mnenja, da se mora bliskavica uporabljati le kadar je tema ali v zaprtem prostoru. Mnogokrat sem že zasledil, da so se ljudje posmehovali iz človeka, ki je ob lepem poletnem sončnem dnevu fotografiral mlad par in pri tem uporabljal bliskavico. Nekaterim se je zdel popoln amater ampak tisti, ki se nekoliko bolj spoznajo na fotografijo, lahko z gotovostjo trdimo, da je možakar vedel kaj dela in za kaj je uporabil bliskavico.

Večina ljudi meni, da je najprimernejši trenutek za fotografiranje lep sončen dan, s čemer se ne strinjamo vsi, ki se s fotografijo resneje ukvarjamo. Močno sonce ustvarja močne in ostre sence (na obrazih, objektih, pokrajinah) kar pa zelo oteži delo in spremeni fotografiranje portretov v nočno moro. Močno sonce povzroči tudi močna bleščanja od različnih objektov in od samega sonca ter povzroči, da imajo ljudje na posnetkih zelo priprte oz. zaprte oči, kar pa je velika napaka pri fotografiranju skupin ljudi.

Najprimernejša svetloba je pri nekoliko oblačnem vremenu, pri »mlečnem« nebu, ki je še vedno dovolj propustno za svetlobo, vendar ne blešči. Takšna svetloba pušča zelo malo senc, če pa jih, so te zelo blage in mehke. (Kelby, 2009, 4)

8.1. Osnovna uporaba bliskavice

Sprednja stran
Nikonove bliskavice
SB 900

Zadnja stran
Nikonove bliskavice
SB 900

Slika 58: Bliskavica Nikon SB-900.

Vir:

http://www.nikon.si/sl_SI/products/product_details.page?ParamValue=Speedlights&Subnav1Param=0&Subnav2Param=0&Subnav3Param=0&RunQuery=11&ID=1632, dne 15.5.2010

Bliskavico lahko uporabljamo na tri načine:

1. fiksirano na aparat,
2. fiksirano na poseben nosilec (povezan z aparatom preko sinhronizacijskega kabla),
3. z brezžičnim proženjem (na stojalu, na tleh, na mizi).

Pri uporabi bliskavice moramo biti zelo pazljivi, saj lahko direktni blisk povzroči nastanek rdečih oči ali pa samo osvetli del pred aparatom, vse ostalo pa ostane temno.

Najbolje je (če bliskavica to omogoča) svetlobo bliskavice odbiti (od stropa, stene ipd.), da dobimo zelo razpršeno svetlobo.

Za razpršitev lahko uporabimo tudi posebne plastične nastavke (difuzorje), ki dodatno razpršijo svetlobo iz bliskavice.

Priporočljivo je izogibanje proženju bliskavice neposredno v ljudi oz. objekte fotografiranja.

Večina boljših bliskavic ima na voljo številne nastavitve za proženje in sinhronizacijo z aparatom, ki zahtevajo nekaj znanja in vaje. Za povprečne uporabnike je dovolj, da nastavijo sinhronizacijo bliskavice na t. i. način TTL. (Kelby, 2009, 6-7)

9. NEKAJ OSNOVNIH NASVETOV ZA PORTRETNO FOTOGRAFIJO

Portretna fotografija je posebna veja v fotografiji. Veliko fotografov, ki se ukvarja z njo, bi podprlo trditev, da je to ena izmed težjih panog fotografije.

Portretno fotografijo lahko razdelimo na dve osnovni podvrsti:

- studijska portretna fotografija,
- portretna fotografija na prostem (lokacijska).

Obema vrstama so skupni naslednji elementi: Fotograf, model-portretiranec/ka in veliko opreme...

Za portretno fotografijo na prostem potrebujemo aparat, nekaj različnih objektivov ali enega s širokim razponom goriščnih razdalj, bliskavico/e, odbojnice svetlobe, kakšen difuzor za

mehčanje sončne svetlobe in kakšen pripomoček za popestritev fotografij (npr. kitara, rože, kolo itd.).

Za studijsko fotografijo potrebujemo studio, ozadje iz papirja ali blaga (navadno črno in belo), fotoaparati in nekaj objektivov, studijske bliskavice, mehčalce svetlobe (soft box), odbojne dežnike in pripomočke za popestritev fotografij. (Cleghorn, 2005, 15)

Za lažjo predstavbo določene opreme je tukaj nekaj primerov:

Belo in črno ozadje

studijska bliskavica

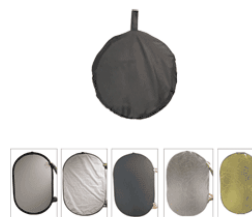
mehčalca svetlobe (soft box)

Odbojni dežniki

set odbojnikov (zlat, srebrn, črn, bel)

Slika 59: Studijska fotografska oprema.

Vir: http://www.foto-walser.biz/shop/Kategorie/4/Studio_Equipment.htm, dne 15.5.2010

9.1. Studijska portretna fotografija

Pri studijski portretni fotografiji se celotni postopek začne pri ideji. Fotograf lahko najame modele za izdelavo svojih predstavitvenih fotografij ali pa stranka najame fotografa za samopromocijo, obrtne fotografije (frizerski, wellness, vizažistični studii...) ali pa fotografije za objave v časopisih, revijah, internetu ipd.

Za primer bom vzel portretno fotografiranje, ki je mešanica fotografiranja modela za samopromocijo in za fotografovega t. i. portfolia (predstavitvenega dela).

Vsako portretiranje se začne s pogovorom fotografa in portretiranca. Velikokrat se pojavi, da je oseba, ki se bo fotografirala zelo strah in ima tremo, zato je zelo pomemben in zaželen prijateljski pogovor. Skozi pogovor lahko fotograf ugotovi, kakšni so interesi portretiranca, kaj ga veseli in kakšne fotografije želi imeti.

Dogovorita se tudi ali želi profesionalni make-up z vizažistko in posebej oblikovano frizuro ali ne (načeloma velja to bolj za ženske). Zelo priporočeno je, da se dogovorita ali se bo portretiranec med fotografiranjem tudi preoblačil in da se dogovorita za neko »temo« fotografiranja.

Lahko se dogovorita tudi, da se pripravijo kakšni predmeti katere lahko uporabita za popestritev fotografij, ki so lahko tudi zelo koristni za »preganjanje« treme. Velikokrat so to predmeti, ki jih uporablja portretiranec/ka (glasbila, rože, nekaj iz hobija ali dela portretiranca...) (Cleghorn, 2005, 24-39)

O samem delu:

Pri portretni fotografiji je zaželeno, da imamo primeren prostor, kamor lahko postavimo ozadje in vso opremo in da se lahko gibljemo za različne posnetke. Osvetljava je odvisna od postavitve subjekta in od tega, kar želimo doseči (ali naj bodo sence ali ne, ali naj bo subjekt osvetljen samo od spodaj ali zgoraj itd.). Zelo pomembna je tudi ostrina. Pri portretni fotografiji načeloma vedno velja, da morajo biti oči ostre.

Zelo pomembna je tudi kompozicija, saj se na fotografijah pojavlja le en subjekt in bi ob slabi kompoziciji fotografije postal nezanimiv in dolgočasen. Za lažje razumevanje sem pripravil nekaj lastnih fotografij, posnetih v profesionalnem fotografskem studiu.

Slika 60: Studijske portretne fotografije.

(fotografije na celotni strani 61)

Vir: Fotografije so lastno avtorsko delo. (Tine Zorec)

Z modelom je podpisana pogodba o uporabi fotografij za potrebe diplomske naloge in objave na spletu (Modelrelease – Foto ZORIN, dne 22.5.2010)

9.2. Portretna fotografija na prostem

Portretna fotografija na prostem se od studijske zelo razlikuje, saj imamo v studiu ustvarjeno umetno okolje, ki je vedno idealno in se ne spreminja. Pri fotografiranju na prostem pa na delovno okolje vpliva veliko naravnih faktorjev, ki lahko zelo otežijo delo (dež, močno sonce, močan veter, megla, sneg ipd.).

Pri fotografiranju na prostem je zelo pomemben dejavnik za dobre fotografije, lokacija! Izbira primerne prostora za fotografiranje je ključnega pomena, saj se velikokrat lahko pojavijo »moteči« dejavniki, ki lahko povsem pokvarijo fotografijo ali njeno sporočilo (v mislih imam predvsem ljudi-mimoidoče, avtomobile-parkirane ali vozeče).

Za portretno fotografijo na prostem ne potrebujemo veliko opreme, dovolj je že fotoaparatus nekaj namenskih objektivov in bliskavica, zaželeno pa je, da s seboj vzamemo tudi kak dežnik (v primeru dežja ali za ustvarjanje senc), različne odbojnice (v primeru, da jih imamo oz. si jih naredimo sami) in kakšen polprosojni material kot difuzor za omehčanje močne sončne svetlobe. Lahko se prinese tudi vso ostalo profesionalno opremo, da si sami ustvarimo določene pogoje, vendar je potrebno upoštevati, da moramo za studijske bliskavice zagotoviti zunanje napajanje, ki ga v naravi ni možno dobiti. Lahko dokupimo močne akumulatorske baterije za bliskavice, vendar je ta oprema izredno draga in dokaj nedostopna za amaterske fotografe. (Cleghorn, 2005, 108-109)

9.3. Izbira lokacije

Pri portretni fotografiji na prostem je zelo pomembna lokacija. Najprej se moramo z modelom dogovoriti, kakšne fotografije želi in kaj je pripravljen zanje storiti. Nato moramo dobro razmisliti in se dogovoriti za temo fotografiranja, ali bo to naravna, sveža, pomladna tema ali trda, provokativna oziroma temačna tema, ali naj bo raznobarna z močnimi barvami ali črno-bela s kontrasti in teksturami ipd.

Naslednja fotografova naloga je, da poišče dobre lokacije in se dogovori z lastniki (če so znani) za dovoljenje za fotografiranje na njihovem ozemlju, če je to potrebno.

Pomembni sta tudi dostopnost (da ni dostop preveč težek, saj je potrebno vso opremo prinesiti tja) in varnost. Najpogostejše lokacije so parki, gozdovi, polja, travniki, urbano okolje, terase, stare hiše in poslopja, ob jezerih, rekah in potokih, na gradovih, mostovih itd. (Cleghorn, 2005, 112-117)

9.4. Fotograf / psiholog / animator

Zakaj postavljam fotografa še v naslovu omenjeni osebi? Preprosto, veliko portretirancev/portretirank se prvič spuščajo v takšno vlogo, pa naj bo to zaradi poslovnih odločitev ali pa zelo osebnih.

Pravilno je, da fotograf prisluhne tej osebi, in se veliko pogovarja z njo/njim, da s tem omehča morebitno tremo ali strah pred fotoaparatom, ob enem pa tudi iz modela zvabi tista prava čustva in občutke, ki so pomembni za pristnost fotografij oz. naredi fotografije bolj človeške in naravne, kar je izredno opazno na fotografijah.

Zakaj animator? Vloga fotografa je, da pove modelu kako naj se postavi, kako naj gleda, kam naj gleda in podobno, zato je mora to osebo tudi animirati, da se model sprosti in da uživa v fotografiranju. Pogosto se zgodi, da fotograf preveč časa posveti sebi in fotografiranju in pozabi modelu dajati navodila, ga/jo pohvaliti, spodbujati, takrat pa ima lahko model občutek, da dela stvari narobe in da fotograf ni zadovoljen z njenim/njegovim delom, kar lahko privede do zelo trdih in zaskrbljenih poz in obrazov.

Priporočeno je, da se fotograf čim več pogovarja z modelom, da sodelujeta in skupaj iščeta nove poze, kote fotografiranja in obrazne izraze.

Potrebno je tudi, da se med fotografiranjem izvajajo krajši premori, da se lahko model in fotograf spočijeta, osvežita in razgibata, saj se velikokrat zgodi, da mora model veliko časa obdržati isto pozo, medtem ko fotograf išče pravi kot fotografiranja, in nato nastopijo krči v mišicah in boleči sklepi.

Tudi fotograf potrebuje premor, saj med fotografiranjem v rokah drži aparat, ki ima navadno 2–4,5 kilogramov ter je vedno nekoliko sključen, kar privede do bolečin v hrbtu in ramenih.

10. IZDELAVA FOTOGRAFIJ

Kaj je že to???

V današnjem svetu, ko nas je digitalna doba dejansko preplavila, velikokrat pozabljamo, kako radi smo nekoč pregledovali albume s fotografijami in kako nestrpno smo čakali na fotografije iz fotografskega laboratorija, da smo lahko videli, kaj smo zabeležili.

Pa saj jih imam na računalniku!

Pogosto uporabljen izraz za ohranjanje spominov v »trdi« obliki, v albumu, skrbno spravljnim v omarici ob televizijskem sprejemniku.

Danes je temu drugače. Ko pridemo iz dopusta ali izleta preprosto prenesemo fotografije iz naše digitalne kamere na računalnik v neko mapo nekje na disku in jo pustimo da se začne nanjo nabirati »digitalni prah«. Vsake toliko časa, ko si res želimo pogledati nekaj fotografij izpred nekaj let ugotovimo, da nam je »nekdo« to skrbno spravljeno mapo predstavil ali celo izbrisal iz diska, brez da bi naredil kopijo. Ostali smo brez fotografij in brez spominov, ostane nam le še nekaj utrinkov nekje globoko v našem spominu, ki vztrajno bledijo.

Ljudje v današnjem času vse preveč zaupamo tehnologiji in mislimo, nasploh elektroniki, da bo vedno brezskrbno delovala in hranila naše podatke, delo in spomine. Nekoč pomemben del našega post-dopustniškega »rituala« je danes že skorajda pozabljen, saj se vse premalo ljudi odloča za izdelavo fotografij in izdelavo albumov.

Fotografski foto laboratoriji so v Sloveniji že prava redkost. Le največji v posameznih regijah so se obdržali in še obratujejo medtem, ko so majhni morali zapreti svoja vrata ali te storitve pokriti z »outsourcing-om«, ker so imeli premalo povpraševanja.

Danes le redki ponujajo storitve izdelave fotografij s klasičnih filmov oz. že »pozabljenih« filmskih formatov kot so 35mm Leica, APS, DIA, Pocket itd. Še manj pa je tistih, ki bi razvijali filme srednjih formatov, črno-bele filme ipd.

Kljub temu je na svetu nekaj specializiranih fotografskih studiev, ki ohranjajo tradicijo t. i. pozabljenih medijev in za zaprisežene sladokusce še vedno ponujajo izdelavo fotografij s starejših medijev.

Kaj pomeni izdelava foto albuma?

Izdelava fotografij z digitalnih medijev na klasičen fotografski papir je izredno preprosta (za digitalni foto laboratorij, se razume). Za uporabnika je pomembno le to, da poišče, med svojo goro posnetih fotografij, tiste, ki res imajo neko sporočilno vrednost oz., ki mu res nekaj pomenijo (čez leta se jih lahko nabere kar precej), jih zapiše na CD ali DVD ali preprosto skopira na USB-ključek in prinese v foto laboratorij. Tam se s svetovalcem dogovorita za želen format fotografij in kdaj naj bi bile razvite. Ko so fotografije razvite, jih je potrebno samo še vstaviti (ali nalepiti) v foto album.

Kaj pa foto knjige?

Na slovenski trg vztrajno prodirajo foto knjige in pojavilo se je kar nekaj ponudnikov, a vsi žal ne dosegajo kvalitete fotografij, razvitih na fotografski papir.

Nekatera podjetja v Sloveniji ponujajo izdelavo foto knjig po sistemu ink jet tiskanja na kvalitetnejši papir, saj je zelo priročna in zanimiva izdaja družinskega albuma z veliko slikami v različnih kolaž postavitvah.

V Sloveniji so tudi ponudniki foto knjig, ki so narejene podobno kot zgoraj omenjene knjige, le da so narejene na fotografski papir večjih dimenzij in nato kaširane v liste ter spojene v knjigo. Takšne vrste knjig so bolj kakovostne in tudi nekoliko dražje saj sta papir in postopek izdelave bolj kakovostna.

Foto knjige so zanimive zato, ker jih lahko izdela vsak, ki je nekoliko bolj vešč z uporabo računalnika, programi za izdelavo, pa postajajo vedno bolj »user friendly (prijazni do uporabnika)« in s tem omogočajo, da si ljudje lažje sami izdelujejo foto knjige in jih naročajo preko spleta.

Kljub vsem prednostim, pa tudi nekaj slabostim foto knjig, sem mnenja, da bodo foto albumi še vedno ostali priljubljeni med ljudmi in, da izdelava fotografij na klasičen, fotografski postopek ne bo utonila v pozabo.

11. ANALIZA ANKETE (Kako začeti s fotografijo?)

Za raziskovalni del diplomske naloge sem se odločil, da sestavim anketni vprašalnik, s katerim bom poskušal izvedeti, kakšno fotografsko opremo uporabljajo anketiranci, koliko znanja in izkušenj so si že pridobili, kaj menijo o ponudbi literature in tečajev v Sloveniji ipd.

Opis anketnega vprašalnika

Pripravil sem vprašalnik s 15 vprašanji, ki so večinoma zaprtega tipa, torej so anketiranci lahko izbirali med vnaprej zapisanimi odgovori. Prva vprašanja se nanašajo na demografske lastnosti, naslednja pa na vrsto opreme in izkušnje ter mnenja o literaturi o fotografiji na trgu. Anketo sem zaključil z nekaj vprašanji o portretni fotografiji ter nekaj tehničnih lastnostih za dobro portretno fotografijo.

Izvedba anketiranja

Raziskavo sem izvedel s pomočjo anketnih vprašalnikov, ki sem jih razdelil na sestankih Društva ljubiteljev fotografije Maribor, ki ga vodi Marjan Laznik, ter na tečajih osnov fotografije v podjetju Fotomedia, ki jih prav tako pripravlja Marjan Laznik skupaj s sodelavcem Milkom Lincem.

Ciljna populacija so bili vsi, ki jih fotografija kakorkoli zanima, se z njo ukvarjajo amatersko ali profesionalno. Pri anketi je sodelovalo 50 ljudi različnih starostnih skupin in različnih stopenj poznavanja fotografije.

Pred anketiranjem so bile postavljene naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Večina sodobnih fotografov uporablja digitalne aparate.

Hipoteza 2: Večina anketirancev je začetnikov.

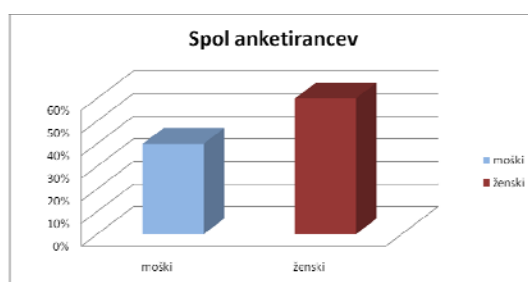
Hipoteza 3: Večina anketirancev meni, da imamo v Sloveniji dovolj tečajev in literature za začetnike v fotografiji.

Hipoteza 4: Večina anketirancev najraje fotografira krajino.

Hipoteza 5: Večina anketirancev posnetih fotografij ne razvija, temveč jih samo hrani na računalniku.

11.1. Rezultati ankete in njihova primerjava

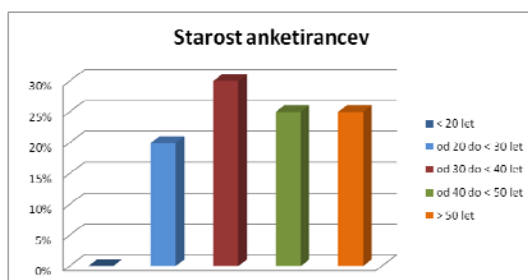
Najprej me je zanimalo, kakšno je razmerje med moškimi in ženskami, ki se ukvarjajo s fotografijo. Ugotovil sem, da je med anketiranci 60 % žensk in 40 % moških.

Graf 1: Spol anketirancev

Vir: lastna izdelava

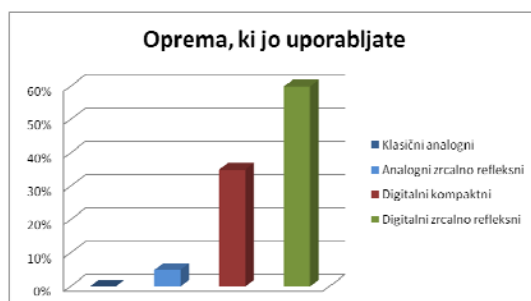
Za naslednjo demografsko lastnost sem izbral starostne skupine. S tem sem želel ugotoviti, kolikšen odstotek anketirancev spada v določeno starostno skupino. Ugotovil sem, da 30 % anketirancev spada v skupino od 30 do manj kot 40 let, 25 % v skupini od 40 do manj kot 50 let in 50 in več let, le 20 % pa v skupino od 20 do manj kot 30 let.

Graf 2: Starost anketirancev

Vir: lastna izdelava

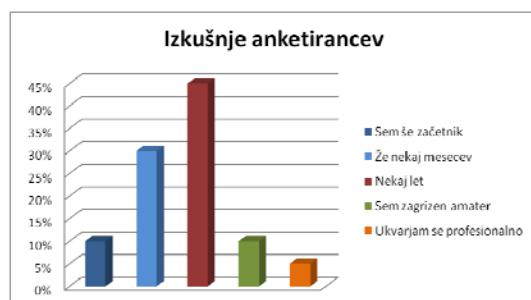
Z naslednjim vprašanjem sem želel ugotoviti, kakšno fotografsko opremo uporabljajo anketiranci, in ugotovil sem, da jih 60 % uporablja digitalne zrcalno-refleksne aparate, 35 % digitalne kompaktne aparate in le 5 % analogne zrcalno-refleksne aparate na film.

Graf 3: Oprema, ki jo uporabljate

Vir: lastna izdelava

V nadaljevanju sem želel izvedeti, koliko časa se anketiranci že ukvarjajo s fotografijo, ter ugotovil, da se jih veliko ukvarja že več let. 45 % jih je odgovorilo z *nekaj let*, 30 % z *nekaj mesecev*, 10 % s *sem začetnik* in *sem zagrizen amaterski fotograf* in le 5 % s *fotografijo se ukvarjam profesionalno*.

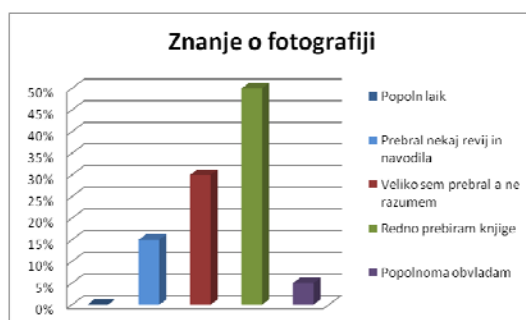

Graf 4: Izkušnje anketirancev

Vir: lastna izdelava

Na vrsti je bila samoocena znanja o fotografiji, kjer sem želel izvedeti, kako bi anketiranci ocenili svoje znanje. Dobil sem naslednje rezultate: 50 % je odgovorilo, da redno prebirajo knjige in obiskujejo tečaje; 30 % jih meni, da so že veliko prebrali, vendar vsega ne razumejo

najbolje; 15 % je prebralo le nekaj revij in navodila za uporabo; 5 % pa je odgovorilo, da fotografijo popolnoma obvladajo, vendar se še vedno kdaj naučijo kaj novega.

Graf 5: Znanje o fotografiji

Vir: lastna izdelava

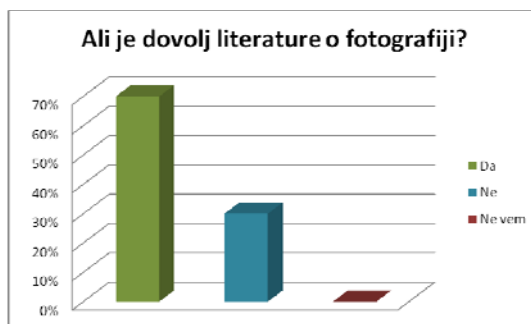
Naslednje vprašanje se nanaša na fotografske tečaje in delavnice. S tem vprašanjem sem želel ugotoviti, koliko anketirancev se je že udeležilo kakšnega od teh dogodkov, in ugotovil, da je 70 % anketirancev že obiskalo vsaj en dogodek, 30 % pa še ni obiskalo nobenega, vendar si to želi.

Graf 6: Ste že kdaj obiskali tečaj?

Vir: lastna izdelava

Veliko različnih mnenj je o razpoložljivi literaturi na slovenskem tržišču, zato sem od anketirancev želel izvedeti, ali menijo, da je te literature v Sloveniji dovolj ali ne. Kar 70 % meni, da je literature dovolj, in le 30 %, da je te literature premalo.

Graf 7: Ali je dovolj literature o fotografiji?

Vir: lastna izdelava

Z naslednjim vprašanjem sem želel izvedeti, ali bi si anketiranci želeli, da bi bilo več fotografskih delavnic in tečajev. Velika večina (70 %) je odgovorila, da bi si želeli več delavnic, 10 % jih meni, da to ni potrebno, 20 % pa je odgovorilo z ne vem.

Graf 8: Bi želeli več tečajev?

Vir: lastna izdelava

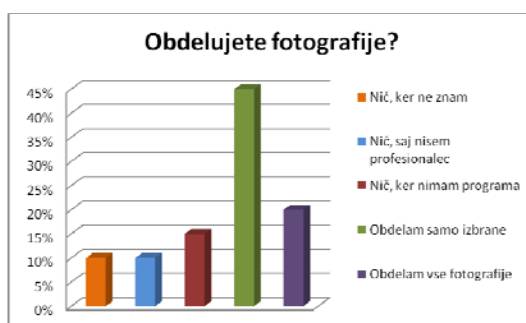
Z vprašanjem številka devet sem želel ugotoviti, ali so udeleženci člani kakšnega fotografskega društva ali ne. 65 % udeležencev je že članov, 25 % ni včlanjenih nikjer in 10 %, ki niso člani društva, meni, da v njih ni prostora za amaterje.

Graf 9: Ste član društva?

Vir: lastna izdelava

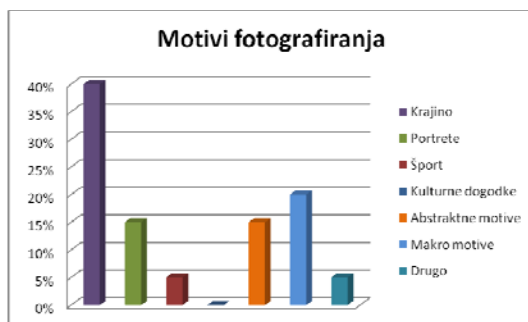
Deseto vprašanje je zastavljeno nekoliko podrobneje, saj sprašuje, koliko časa posameznik posveti računalniški obdelavi svojih fotografij. 45 % obdela samo določene fotografije, namenjene za objavo ali album, 15 % jih ne obdeluje, ker nimajo ustreznih računalniških programov, 20 % obdeluje vse svoje fotografije, saj jih to veseli, 10 % pa jih trdi, da ne znajo oz. da niso profesionalci in jih zato ne obdelujejo.

Graf 10: Obdelujete fotografije?

Vir: lastna izdelava

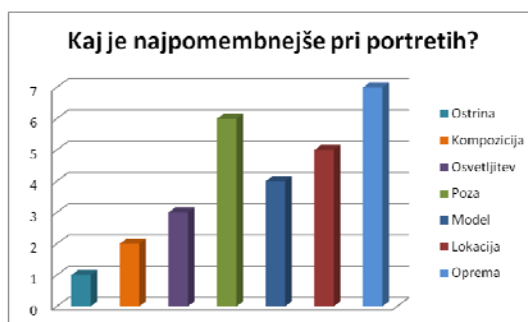
Z naslednjim vprašanjem sem želel izvedeti, katere motive udeleženci najraje fotografirajo. To vprašanje je bilo nekoliko težje, saj večina fotografov rada fotografira več skupin motivov. Vprašanje je razkrilo, da 40 % udeležencev najraje fotografira krajinske motive, 20 % bližinske – makro motive, 15 % portrete in abstraktne motive, 5 % pa šport in arhitekturo.

Graf 11: Motivi fotografiranja

Vir: lastna izdelava

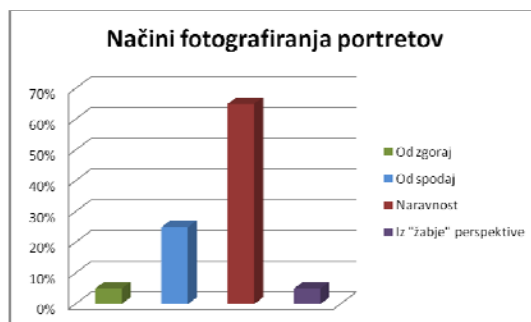
Dvanajsto vprašanje je zastavljeno tako, da mora anketiranec po svojem mnenju razvrstiti trditve glede na pomembnost pri fotografiranju portretov. Razvrščali so s številkami od 1 do 7, pri čemer je 1 najpomembnejše in 7 najmanj pomembno. Večina je pod 1 uvrstila ostrino, pod 2 kompozicijo, pod 3 osvetlitev, pod 4 model, pod 5 lokacijo, pod 6 poze in pod 7 opremo.

Graf 12: Kaj je najpomembnejše pri portretih?

Vir: lastna izdelava

Naslednje vprašanje se nanaša na načine fotografiranja portretov iz vidika perspektive. Zanimalo me je, katera perspektiva se anketirancem zdi najprimernejša za fotografiranje portretov. 65 % vprašanih je odgovorilo, da je najprimernejša naravnost oz. iz oči v oči, 25 %, da je to od spodaj oz. pod nivojem brade, po 5 % pa si delita perspektiva od zgoraj oz. nad višino glave in žabja perspektiva.

Graf 13: Načini fotografiranja portretov

Vir: lastna izdelava

Predzadnje vprašanje se nanaša na vremenske oz. svetlobne razmere za fotografiranje na prostem. Vsak fotograf, ki se nekoliko bolj spozna na fotografijo na prostem trdi, da so najbolj idealni pogoji za fotografiranje na prostem ob rahlo oblačnem vremenu, kjer so visoki megleni oblaki, vendar še vedno dovolj prosojni, da skozi svetlo sončno svetlobo. Takšne vremenske razmere dajejo zelo mehko, difuzno svetlobo in rišejo mehke sence na objektih. Poleg tega pa imajo tudi portretiranci lažje delo, saj jim ni potrebno gledati neposredno v sončno svetlobo in jih ne slepi. 65 % anketirancev je odgovorilo, da je najboljša difuzna, mehka svetloba, 15 %, da je boljša močna sončna svetloba, 15 %, da je boljša meglena, pridušena svetloba v oblačnem vremenu, preostalih 5 % pa meni, da je najboljša oblačno vreme s slabo svetlobo.

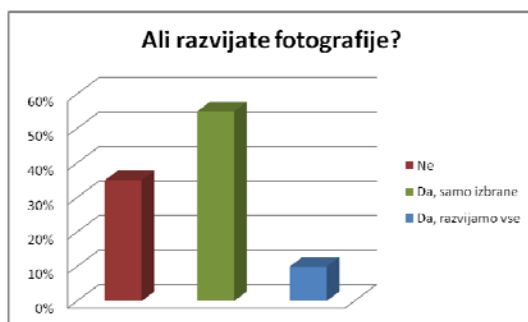

Graf 14: Idealno vreme za fotografiranje

Vir: lastna izdelava

Kot zadnje vprašanje sem izbral še eno pomembno temo v fotografiji, in sicer, ali anketiranci razvijajo svoje posnete fotografije ali jih le shranjujejo na trdih diskih računalnika. Iz

odgovorov je mogoče razbrati, da ljudje tudi v današnjem času še vedno radi prelistajo kak foto album s fotografijami. 55 % vprašanih je odgovorilo, da razvijajo le določene fotografije, 35 % fotografij ne razvija, saj jih imajo na računalniku, 10 % pa razvija vse posnete fotografije.

Graf 15: Ali razvijate fotografije?

Vir: lastna izdelava

11.2. Ugotovitve

Nekatere hipoteze smo potrdili, druge ovrgli. Hipotezo, da večina sodobnih fotografov uporablja digitalne zrcalno-refleksne aparate, smo potrdili. Večina anketirancev se s fotografijo ukvarja že nekaj let, torej smo hipotezo, da jih je večina začetnikov, ovrgli. Potrdili smo hipotezo, da večina meni, da je v Sloveniji dovolj fotografskih tečajev in delavnic. Potrdili smo tudi hipotezo, da večina najraje fotografira krajinske motive. Hipotezo, da jih večina svojih fotografij ne razvija, temveč le hrani v računalniku, smo ovrgli in ugotovili, da jih večina še vedno izbira in razvija.

Če povzamem rezultate ankete, lahko rečem, da so mnenja med amaterskimi in profesionalnimi fotografi v določenih primerih različna, v večini primerov pa podobna oz. enaka. Anketa je tudi pokazala, da so izkušnje ključnega pomena pri ustvarjanju dobrih fotografij in da znanje pridobivamo samo z delom oz. vajo.

12. SKLEP

Digitalna fotografija in fotografija nasploh postajata vse bolj priljubljeni, saj je nova tehnologija razširila možnosti povprečnemu uporabniku z malo znanja in profesionalcem odprla vrata v brezmejnost. Danes lahko vsak posname dobre fotografije, jih objavi in proda. Kaj torej sploh še ostane profesionalnim fotografom, ki z veliko znanja, izkušenj, trdega dela in kreativnosti ustvarjajo podobo časa? Moje mnenje je, da moramo fotografirati še naprej delati in ustvarjati kvalitetne izdelke, razširjati svoja obzorja, raziskovati nove tehnike in poglede ter tako pridobiti prednost pred konkurenco.

Z razvojem digitalne fotografije in spleta so se odprle številne možnosti za sodobne fotografe. Pojavila so se spletna skladišča za fotografije, v katera je mogoče svoje fotografije naložiti in predstaviti svetu. Danes ni več potrebno, da fotograf potuje od podjetja do podjetja, od medijske hiše do medijske hiše, da bi prodal kakšno svojo fotografijo. Tudi ni več potrebno, da lista po strokovnih revijah in išče natečaje ali možnosti za razstave, saj danes vse to poteka preko spleta. Medijske hiše kupujejo fotografije preko spletnih skladišč, kjer imajo na voljo skoraj neomejeno število fotografij, katerih avtorji prihajajo iz celega sveta. S tem se je povečala konkurenca, saj ni več omejena na posamezne države in je edina meja človekova domišljija.

Skozi fotografijo nas danes lahko vodi veliko knjig, priročnikov in vodnikov, vendar ne smemo pozabiti, da je v fotografiji združena umetnost in znanost in da je vsaka podvrsta znanost zase.

Dober fotograf mora obvladati vse tehnike, da je lahko konkurenčen, hkrati pa se mora neprestano izpopolnjevati in osredotočati na točno določen segment fotografije in tam blesteti, ne glede na to, ali gre za portretno, poročno, produktno, koncertno ali športno fotografijo.

13. LITERATURA IN VIRI

Knjižni viri:

1. Child, J.: *Studio Photography – Essential Skills*, Focal Press, Burlington 1999.
2. Cleghorn, M.: *Portrait Photography – Secrets of Posing & Lighting*, Loxley Colour, Glasgow, 2000.
3. Freeman, J.: *Photography – The new complete guide to taking photographs*, Collins & Brown Limited, London, 2003.
4. Kelby, S.: *The digital photography* (1, 2, 3), Kelby Publishing, ZDA, 2006, 2008, 2009.
5. Lezano, D.: *Biblija digitalne fotografije*, Brunel House, Devon, 2007.
6. Lezano, Daniel, in Thomassen, Bjorn, *100 ways to take better portrait photographs*, David & Charles Limited, Anglija, 2006.

Internetni viri:

1. www.canon.si, dne 15.5.2010
2. www.digitalnakamera.si, dne 5.5.2010
3. www.e-fotografija.si, dne 3.5.2010
4. www.nikon.si, dne 5.5.2010
5. www.slo-foto.net, dne 15.5.2010